Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра образотворчого мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня «бакалавр» на тему:

живописна композиція

«Поклик Роду»

(Кримськотатарські та українські мотиви в українській культурі)

Виконала: студентка 4-го курсу,
спеціальності
023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»,
освітньої програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
освітнього рівня «бакалавр»

Здобувачка: Бородай Руслана Едуардівна
Завідувач кафедри образотворчого мистецтва
К.м.,доц. Зіненко Тетяна Миколаївна
Керівник:Бернацький Ю.Б.
Рецензент: Перець О.О.

Полтава - 2025 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....2
Розділ І. Концептуальне рішення дипломної роботи.....7
1.1 Актуальність теми, історичний досвід.....7
1.1.1 Історичне підґрунтя Орьнеку.....8
1.1.2 Формування українського бароко.....9
1.1.3 Вплив історії на співіснування традиції.....10
1.2 Значення та походження орнаментів.....10
1.2.1 Походження Орьнеку.....10
1.2.2 Походження українського бароко.....11
1.2.3 Значущість співіснування двох традиції.....12
1.3 Ідейне вираження.....13
1.4 Напрям мистецтва та стиль.....13
1.4.1 Наївне мистецтво як вираз світосприйняття.....14
1.4.2 Риси українського бароко та Орьнеку у стилі картини.....14
1.4.3 Реалізація історико-культурного синтезу у творчому задумі.....15
1.5 Роль традиції у становленні сучасного світосприйняття.....15
1.5.1 Формування світосприйняття на ґрунтовно-національному ґрунті15
1.5.2 Роль історико-культурної традиції у становленні сучасного світосприйняття.....16
1.5.3 Реалізація традиції у сучасно-національному контексті.....16
1.6 Ретроспектива співіснування традиції та новації.....17
1.6.1 Традиція як ґрунтовно-національна платформа новації.....17
1.6.2 Ретроспектива співіснування у історико-культурних процесах.....18
1.6.3 Реалізація співіснування у картині «Поклик роду ».....18
1.7 Регіональні особливості співіснування традиції.....18
1.7.1 Вплив природно-географічних умов на співіснування традиції.....19
1.7.2 Регіональні форми співіснування у народно-ужитковому мистецтві.....19
1.7.3 Реалізація регіонального співіснування у картині «Поклик роду » 20

1.8 Релігійно-духовний контекст співіснування традиції.....20
1.8.1 Ісламська традиція як джерело смислу Орьнеку.....21
1.8.2 Християнська традиція як смислова платформа бароко.....21
1.8.3 Реалізація релігійно-духовного співіснування у картині «Поклик роду ».....21
Розділ II. Художньо-колористичне та композиційне рішення.....22
2.1 Композиційна особливість живописного твору.....22
2.2 Колорит роботи.....24
2.3 Збір та обробка підготовчого матеріалу.....26
Розділ III. Технологія виготовлення станкового живописного твору.....28
3.1 Палітра та пензлі.....28
3.2 Олійні фарби та розчинники.....29
3.3 Використані матеріали.....31
Розділ IV. Економічна частина.....32
4.1 Кількість та ціна використаних матеріалів.....32
4.2 Загальна оцінка вартості роботи.....32
РОЗДІЛ V. ОХОРОНА ПРАЦІ.....34
5.3 Організація безпечного робочого простору.....35
5.4 Аналіз небезпечних і шкідливих факторів у приміщенні.....36
5.5 Техніка безпеки при роботі з лакофарбовими матеріалами.....37
5.6 Пожежна безпека.....38
ВИСНОВКИ.....39
Список використаної літератури та джерел.....41

ВСТУП

«Крим — це не лише територія, це простір душі, який неможливо відірвати від людини»
(Ахтем Сеітаблаєв)

Мистецтво у своєму загальному розумінні — це особлива майстерність, що приносить естетичну насолоду і водночас виконує глибокі функції комунікації між автором і глядачем. Воно живе в емоціях, образах і символах, які творець вкладає у свій твір, а які, у свою чергу, викликають внутрішній відгук у тих, хто з ним знайомиться. Саме через мистецтво людина може пізнавати світ, переживати різні стани, відчувати красу та біль, радість і сум, любов і надію. Особливе значення в цьому процесі має композиція — фундаментальна складова художнього твору, що визначає структуру і організацію образу.

У візуальному мистецтві композиція виступає не просто як сукупність окремих елементів, а як гармонійне поєднання всіх частин у цілісну систему. Вона зумовлена не лише технічними аспектами, але й змістом, ідеєю та метою роботи, а також прагненням автора яскраво й переконливо донести свою думку. Від чіткості та гармонійності композиції залежить те, як глядач сприйме твір, наскільки він буде емоційно і інтелектуально залучений до побаченого. Початок композиції можна порівняти з корінням і стовбуром дерева, які живлять усі його гілки і листя — так і композиція формує єдність між усіма частинами зображення, роблячи його завершеним і цілісним.

Термін «композиція» в художньому мистецтві набув широкого вжитку ще в епоху Відродження, коли мистецтво почало сприйматися як висока наука і мистецтво водночас. Відтоді композиція стала синонімом цілісної картини — твору, в якому малюнок, колір, сюжет і форма створюють єдине ціле. При

цьому не має значення жанрова належність твору — чи то портрет, пейзаж, натюрморт, історична картина або абстракція — важлива саме внутрішня цілісність композиції, що дозволяє глядачу повністю зануритися у світ художника.

Живопис, як один із найдавніших видів образотворчого мистецтва, має особливу мову, яку творці використовують для передачі візуальних образів. Через різноманіття технік — олійні фарби, темпера, акрил, акварель, гуаш, пастель — живопис розкриває глибину, об’ємність, світлові ефекти, матеріальну сутність предметів і явищ, створюючи на площині полотна мальовничий світ, що вражає уяву. Важливу роль у цьому відіграють колір, малюнок, світлотінь, мазки та фактура, які разом формують художню композицію та створюють ритм і динаміку твору.

Колір у живописі — це не просто зовнішня оболонка, а один із ключових засобів вираження ідеї, настрою та емоційного забарвлення. Колірна гама формує цілісність твору, впливає на сприйняття і допомагає підкреслити головні акценти. Малюнок, у свою чергу, поєднує лінію і світлотінь, що дає змогу детально відобразити контури форм, розмежувати простір і створити глибину зображення. Разом колір і малюнок є основою композиції, що задає ритм і структуру твору.

Живопис поділяється на п’ять основних видів, кожен із яких має свої особливості та призначення: станковий, монументальний, декоративний, театрально-декоративний і мініатюрний. Особливої уваги заслуговує станковий живопис, що включає роботи, створені незалежно від місця експозиції, зазвичай на полотні, натягнутому на раму або на дерев’яну основу. Саме в межах цього виду найчастіше реалізуються складні художні ідеї, адже він дозволяє художнику працювати з широкою палітрою матеріалів і технік, зберігаючи при цьому високу якість і довговічність твору.

Ідея моєї дипломної роботи полягає у представленні традиційних орнаментів кримськотатарської та української культур як носіїв глибокої історичної, світоглядної та духовної спадщини обох народів. Орнаменти — це не просто декоративні візерунки, а символічні коди, що передають культурні цінності, досвід, переконання та світобачення. Вони є візуальним свідченням національної ідентичності, її збереження і розвитку протягом століть. Поєднання кримськотатарських і українських орнаментів у моїй роботі є не лише художнім прийомом, а й потужним символом тісного історичного зв'язку, який сформувався на основі спільної історії, боротьби, співіснування і взаємозбагачення культур.

Цей культурний діалог набуває особливого значення в сучасному контексті, адже кримськотатарський народ сьогодні переживає складні випробування — утиски, переслідування, примусове вигнання зі своєї рідної землі, втрату культурної автономії. Відтворення та осучаснення орнаментальних мотивів через мистецтво стає своєрідним актом пам'яті, підтримки і привернення уваги до актуальних проблем, пов'язаних із захистом прав народу, його культури та історії. Через візуальні образи можна говорити про біль і надію, втрати й відродження, сприяти формуванню солідарності і єдності.

Тематика моєї роботи — це також сучасне переосмислення традиційних орнаментів кримськотатарської та української культур як важливий крок до збереження та популяризації національної спадщини. Стильна адаптація історичних візерунків у сучасному мистецтві, дизайні і побуті дає можливість повернутися до власних коренів, відчути приналежність і зберегти самобутність, що формує національну ідентичність. Осучаснення не є спрощенням чи втратами традицій, навпаки — це їхнє нове життя, нові форми вираження, які роблять спадщину доступною і близькою для молодшого покоління.

Особливої ваги набирає ця візуальна єдність у світлі сучасних викликів, адже вона не лише свідчить про культурну пам’ять, а й є формою спротиву забуттю, способом вираження солідарності та підтримки у боротьбі за право на свою землю, мову і культурну ідентичність. Цей культурний міст між минулим і сучасністю допомагає зберегти глибокий зміст, закладений предками, водночас відкриваючи нові можливості для його передачі і сприйняття.

Обрала цю тему тому, що давно цікавлюся культурою Близького Сходу, її багатством і унікальністю, а також через особисте відчуття «поклику крові», що виявився справжнім натхненням для творчості. Відчуття спорідненості, єдності і взаємопроникнення культур стало для мене потужним мотивом для глибшого дослідження і художнього осмислення. Ця робота є не лише художнім експериментом, а й особистим внеском у збереження і популяризацію культурної спадщини, що має величезне значення для сучасного суспільства.

Таким чином, дипломна робота покликана стати містком між традиціями і сучасністю, мистецтвом і історією, особистим і загальним, а також свідченням того, що культура — це живий організм, який живе у спадщині, у сучасних інтерпретаціях і в майбутньому, яке ми творимо сьогодні.

Метою дипломної роботи є створення живописної роботи станкового характеру.

Завдання дипломної роботи:

- проаналізувати історичне підґрунтя теми, визначити її сучасну значущість, розглянути варіанти композиційного вирішення, розкрити ідейне навантаження та застосувати кольорову гаму, що є характерною для відповідної культури.

- звернутися до творчості сучасних митців як джерела натхнення
- охарактеризувати символічне наповнення картини
- зібрати та створити ескізні, графічні, тонально-колористичні і текстово-візуальні матеріали. Сформувати комплекс підготовчих матеріалів: графічних, кольорово-тональних та літературно-ілюстративних. Підготовка й накопичення візуальних та текстових матеріалів — від ескізів і кольорових рішень до літературно-наочної бази. Опрацювання і систематизація попередніх наробок: ескізів, графіки, колористичних варіацій та текстових супроводів.
- використати отримані знання з предметів: «Основи композиції», «Рисунок» , «Композиція», «Живопис», «Кольорознавство», «Історія та теорія мистецтва ».

Об’єктом дослідження є станковий живопис.

Предмет дослідження – відобаження кримськотатарських та українських мотивів у живописі.

Кваліфікаційна робота складається з відповідних структурних одиниць, як «зміст», «вступ», «історична частина обгрунтування теми», «композиційне та колористичне рішення», «технологічна частина створення дипломної роботи», «економічна частина», «охорона праці», «висновки», «список використаної літератури» та «додатки», налічує 82 сторінки.

Розділ І. Концептуальне рішення дипломної роботи

1.1 Актуальність теми, історичний досвід

Народне мистецтво завдяки своїй природі є тим ґрунтом, на якому ґартується історія та світосприйняття кожного народу. Це концентрат народної пам’яті, що містить у собі світогляд, традиції, звичаї, морально-етичну парадигму, розуміння природних явищ та місце людини у цьому світі. Розуміти народне мистецтво — це бачити історичну спадковість, що допомагає нам сьогодні зрозуміти корені своєї ідентичності та зберегти традиції для прийдешніх поколінь.

Не випадково народне мистецтво завдяки своїй образно-символічній природі допомагає людям співвіднести сьогодення з минулим, забезпечує ґрунт для збереження історичної пам’яті та допомагає концентруватись на головних питаннях буття: хто я, звідки я походжу, яка моя історія, яка місія мого народу?

У цьому світлі тема «Поклик роду» набуває особливого історико-культурного звучання. В умовах сьогоднішніх історико-політичних обставин питання збереження та відродження традиції є тим ґрунтом, на якому будуть ґартуватися нові покоління. Це питання є тим містком, що допомагає нам зрозуміти минуле, щоб сміливо дивитися у майбутнє, зберігаючи тим самим історичну правду та культурну спадковість.

Не менш вагомою є ідея співіснування двох традиції — кримськотатарського Орьнеку та українського бароко — що є концентратом історико-культурних зв’язків двох народів, співіснування та співрозвитку на одних теренах. Це співіснування допомагає зрозуміти історичну єдність народів, що розділяють спільну історичну платформу — Крим та Україну — та

показує, що вони завдяки своїй історії завжди будуть зв’язані між собою духовно, ментально та культурно.

1.1.1 Історичне підґрунтя Орьнеку

Орнамент Орьнек виникає як природне вираження світосприйняття кримськотатарського народу — стародавнього корінного населення Кримського півострова. Формування Орьнеку відбулося на ґрунтовно-міграційному перетині багатьох культур — тюркських, ісламських, середземноморських — що знайшло відображення у графіці, мотивах, співвідношенні ліній та смисловому наповненні кожного знака. Розташований на історично вигідних природних перетинах між Чорним морем, Азією та європейськими землями, Крим завдяки цьому завдяки історичним контактам концентрує у собі найрізноманітніше культурно-мистецьке багатство.

Не дивно, що Орьнек містить у собі знаки, що співіснують у традиції сотнями років. Це — стародавні природно-культові знаки (сонце, зірка, тополя, гвоздика), що стали концентратом світосприйняття людини, природно пов’язаної з природою та циклічною зміною пір року. Водночас ці знаки співіснують із графіко-абстрактними, що походять з ісламського мистецтва, де образно виражені природно-морально-етичні концепції. Людина співвідносить свою історичну місії з природою, з традиціями своїх прадідів та з тим, що є головним у житті — збереження роду, традиції, історичної спадкоємності.

1.1.2 Формування українського бароко

Не менш виразно історичну ґенезу має і українське бароко — явище, що сформувалось у XVI–XVIII століттях на ґрунтовно місцевих традиціях народно-мистецької творчості та європейського бароко. Це стиль, що з’явився після руйнівних історико-політичних процесів (розділ Речі Посполитої, війни,

соціальні зміни) як вираз національного відродження. Бароко стало тим містком, що з’єднав народну традицію з європейськими течіями, створив новий синтез — козацьке бароко.

Головну роль у цьому процесі грала козацька старшина, яка бачила у бароковому стилі виражений у знаках і архітектурі образ історичної слави, сили та влади. Розкішно оздоблені церкви, книги, рукописи, одяг, зброя стали концентратом цього світосприйняття. В орнаменті бароко знайшли вираз традиції народно-пісенної творчості, міфології, героїки. Ромб, зірка, стилізовані дерева життя, барвисті квіти — всі ці знаки стали концентратом історико-культурної свідомості нації.

1.1.3 Вплив історії на співіснування традиції

Таким чином, співіснування Орьнеку та українського бароко на одному історично-культурно-національному ґрунті є природним результатом історії співіснування двох народів — кримськотатарського та українського — на одних теренах. Це співіснування допомогло кожній із традиції розкритися повно, збагатитися новими смислами та знаками, перейти на новий рівень художнього вираження.

Не можна розглядати ці явища ізольовано. В історії вони співіснують паралельно, співдіють, змішуються, створюючи тим самим унікальні форми, що є концентратом історико-культурного досліду співіснування двох народів. Це співіснування допомагає нам сьогодні зрозуміти історичну єдність, що виражається не лише у мові, звичаях чи історії, а насамперед у системі знаків, що концентрує світосприйняття цілих народів.

1.2 Значення та походження орнаментів

Не можна зрозуміти історико-культурну традицію кримськотатарського Орьнеку та українського бароко, поки не звернешся до походження кожного знака та смислу, що він містить.

Орнамент — це концентрат світосприйняття, що допомагає людям співвіднести природу, історичну спадщину та свою сьогоднішню ситуацію. Це мова знаків, що говорить про походження, світ, що нас оточує, місце людини у цьому світі.

1.2.1 Походження Орьнеку

Походження Орьнеку сягає корінням у стародавну традицію народів Криму, що завдяки природно-географічним умовам концентрувала найрізноманітніші культурно-мистецькі явища. Розташування на перетині Чорного моря, Азії та європейського континенту зумовило постійну міграцію народів, що допомогла сформувати багатий «пласт» знаків та смислів. Це пояснює співіснування в Орьнеці природно-рослинних, тваринних, графіко-абстрактних та містико-релігійних образів.

Головну роль завдяки цьому стали грати знаки-символи, що концентрують історичну пам’ять, світосприйняття, морально-етичну парадигму людей. В кожному з них міститься концентрат колективно пережитого досліду. Роза, наприклад, є жіночною природою, що говорить про тепло, турботу, материнство. Тюльпан — чоловіча сміливість, активності, життєва сила. Мигдалевий горіх — це, з одного боку, жіноча грація та легкість, з іншого — концентрат сили та природно-історичної спадкоємності. Ромб як знак є концентратом народно-етнічної картини світу — він говорить про народження, розподіл світу на чотири боки, є моделлю всесвіту.

1.2.2 Походження українського бароко

Не менш цікавою є історія походження українського бароко, що є результатом синтезу місцевих народно-мистецьких традицій та європейського стилю бароко. Формування цього явища співпадає з історичним періодом становлення козацької старшини, зміцненням гетьманського устрою та створенням національної школи образотворчого та архітектурно-монументального мистецтва.

Походження українського бароко ґрунтовно пов’язано з народно-пісенною традицією, героїко-історичним світосприйняттям та лицарськими цінностями козацтва. Це знайшло вираз у смислі кожного знака, що ввійшов до системи барокового орнаменту. Ромб, наприклад, є концентратом життєвої сили, єдності та гармонії. Квіти — зокрема троянда, лілія — виражають радість життя, прагнення до світла, гармонії та духовного росту. Дерево життя є найпотужнішою світоглядно-символічною моделлю — містком між природою та культурою, минулим і сьогоденням, тим, що було, є і буде.

Таким чином, походження барокового орнаменту на українських теренах було природно обумовлено історичним контекстом та світосприйняттям людей, що переживали зміни, боролися за свою незалежність та прагнули виразити свою національну свідомість у знаках, що концентрують історичну пам’ять та традиції.

1.2.3 Значущість співіснування двох традиції

Поєднання Орьнеку та українського бароко є історичним явищем, що говорить про співіснування двох культур на одних теренах, про історичну співдію, що допомогла кожній із них розкритися та збагатитися новими смислами.

Не можна розуміти це співіснування лише як механічне змішування двох систем знаків. Це скоріше природний синтез, завдяки якому створюється нова смислова єдність. В образно-символійних системах двох традицій концентрується історія співіснування народів, що переживали спільну історичну драму, боролися за своє місце на своїй землі та створювали нові форми вираження своєї ідентичності.

Таким чином, співіснування Орьнеку та українського бароко допомагає зрозуміти історичну єдності двох народів, що проявляється не лише на рівні історії чи соціально-політичних процесів, а насамперед на рівні світосприйняття, смислів та знаків, що концентрують цей історичний досвід.

1.3 Ідейне вираження

У цьому розділі я хочу ґрунтовно розкрити ідею картини «Поклик роду», яка ґрунтовно спирається на історико-культурну традицію співіснування двох народів — кримськотатарського та українського — та покликана показати цей зв’язок як природну єдність, що ґрунтується на історії, природі та світосприйнятті кожного з них.

Гори Криму на полотні — це концентрат історії, природно-ландшафтний знак, що містить у собі всі смислі співіснування двох традиції на одній історичній платформі. Вони є природно-культурним кордоном, що розділяє, а водночас об’єднує. В цьому смислі вони співіснують як дві історично рівноцінних традиції, що століттями розвивалися поруч.

Шари ґрунту покликані показати історичну ґрунтовну спадковість, смислові поклади історії, що концентруються у природі. Численні історичні пласти співіснують один з одним, накладаються, створюючи тим самим ґрунт нації — ґрунт історії, традиції, світосприйняття. Це концентрат смислів, що допомагає

людям співвіднести своє сьогодення з минулим, зрозуміти місце кожного у цьому історично-культурно-національному ланцюзі.

Небо є тим смисловим полем, що дає надію, що допомагає людям дивитися у майбутнє. Це простір мрії, єдності, світла, що покриває всі історично-національні пласти, допомагаючи людям концентруватись на головних цінностях — мирі, єдності та співіснуванні.

1.4 Напрям мистецтва та стиль

У цьому розділі я хочу ґрунтовно розкрити питання співіснування двох стилістичних систем — кримськотатарського Орьнеку та українського бароко — та показати, як вони синтезувалися у новій художній мові картини «Поклик роду».

1.4.1 Наївне мистецтво як вираз світосприйняття

Не випадково я звернулася до такого стилю, як наївне мистецтво. У цьому стилі концентрується природно-наївне бачення світу, що допомагає перейти від раціонально-наукового погляду на історико-культурну традицію до емоційно-символічного. Наївне мистецтво завдяки своїй сміливості, умовності, яскравості допомагає розкрити смислові пласти традиції та історії, що містяться у природі, міфології та народних звичаях.

Наївне бачення ґрунтується на співіснуванні раціонального та містико-поетичного світосприйняття. Це дозволяє створювати концентровані смислові образи, що перевершують точну історичну чи природну правду, концентруючи найістотніше — архетип, суть явища. Це допомагає легше виразити історико-культурну єдність двох традиції — кримськотатарського

Орьнеку та українського бароко — завдяки сміливому використанню знаків, кольорів, співвідношень.

1.4.2 Риси українського бароко та Орьнеку у стилі картини

У цьому синтезі я поклала поруч графіко-абстрактну мову Орьнеку та декоративно-рослинну стилістику українського бароко. Результат такого співіснування — нова стилістично виразна мова картини, що говорить про історичну єдності двох народів.

Динаміка ліній, ритм і співвідношеність знаків допомагають розкрити смислове наповнення картини. Ромбоподібно розташовані знаки Орьнеку співіснують із бароковими завитками та листями, створюючи тим самим природну гармонію між двома традиціями.

Не менш виразно це співіснування проявляється у колористичній гамі картини. Червоний, помаранчевий, жовтий — кольори, що є характерними для Орьнеку, гармоніють із зеленими, синіми та смарагдовими відтінками бароко. Це співіснування створює виразну напругу, яка допомагає розкрити смислові акценти картини — історичну єдність, гармонійне співіснування двох традиції на одній історико-культурній платформі.

1.4.3 Реалізація історико-культурного синтезу у творчому задумі

Таким чином, картина «Поклик роду» є концентратом історико-культурного синтезу, що ґрунтовно показує єдність двох народів, двох традиції. Це є не просто співіснування, це співрозмноження смислів, співдія знаків, що допомагає створити новий художній світ — світ історико-національної єдності, де кожна традиція збагачує іншу, допомагаючи розкритися всієї історико-культурно-мистецької спадщини.

1.5 Роль традиції у становленні сучасного світосприйняття

У цьому розділі я хочу розкрити питання про те, яку роль історико-культурна традиція — зокрема кримськотатарська та українська — грає сьогодні у становленні світосприйняття сучасної людини, митця та суспільства загалом. Чому сьогодні звернення до традиції є не просто історичним питанням, а життєво необхідним, щоб зрозуміти своє місце у світі, свою ідентичність та корені?

1.5.1 Формування світосприйняття на ґрунтовно-національному ґрунті

Не секрет, що сьогодні світ переживає кризу ідентичності. Людина все частіше відривається від своїх коренів, традиції, історичної ґрунтовності. Це виражається у втраті зв’язку з природою, з тим місцем, де народились та сформувалися цілі покоління. Людина концентрується на тимчасовому, швидкоплинно-матеріальному, що руйнує ґрунтовну картину світу — ту, яка допомагає зрозуміти свою історичну місію та поклик роду.

У цьому контексті звернення до історико-культурно-національної традиції допомагає людям віднайти ґрунт під ногами, відновити зв’язок із природно-історичним середовищем, що дає сили рухатися вперед з розумінням та повагою до минулого. Розуміння традиції допомагає концентруватись на головних питаннях — що є тим, що об’єднує всі покоління, що допомагає людям співіснувати у злагоді та гармонії.

1.5.2 Роль історико-культурної традиції у становленні сучасного світосприйняття

Історико-культурна традиція допомагає людям співвіднести своє сьогодення з минулим та прогнозувати майбутнє. Це концентрат історичної пам’яті, що містить всі смислові пласти — міфи, звичаї, героїку, світосприйняття, морально-етичну парадигму — завдяки яким людина розуміє свою історичну місію.

У цьому світлі картина «Поклик роду» є тим містком, що допомагає людям побачити історичну єдність двох традицій — кримськотатарського Орьнеку та українського бароко — як єдиний ґрунтовно-національний смисл. Це допомагає людям концентруватись на головних питаннях історії та сьогодення, співвідносячи своє місце у цьому процесі з тим, що було до нас і що буде після.

1.5.3 Реалізація традиції у сучасно-національному контексті

Не менш вагомою є роль традиції у сучасно-національному контексті, що допомагає людям боротись із історичним безпам’ятством, відривом від ґрунтовно-національних смислів. В умовах історико-політичних катаклізмів, що переживає сьогодні українське та кримськотатарське суспільство, традиція стає тим смисловим каркасом, на якому ґрунтується нова національна свідомість — єдина, концентрована, ґрунтовно історична.

Таким чином, традиція допомагає людям відновити історичну пам’ять, зрозуміти своє місце у цьому світі та зміцнитися як нації, що борються за своє існування та місце на історичній карті світу.

1.6 Ретроспектива співіснування традиції та новації

У цьому розділі я хочу показати, що співіснування традиції та новації є природним історико-культурним процесом, завдяки якому традиція зберігає

свою життєдіяльність, набуває нових смислів та допомагає людям співіснувати з мінливою історією.

1.6.1 Традиція як ґрунтовно-національна платформа новації

Не слід розуміти традицію як щось застигле, мертве, що втратило зв'язок із сьогоденням. Традиція завдяки своїй природі містить потенціал до відновлення, співіснування з новаціями та покращень. Це відбувається завдяки тим людям, що звертаються до традиції як джерела смислу, ґрунтовно-національної платформи, яка допомагає розуміти сьогодення та конструювати нові форми співіснування старого та нового.

У цьому смислі картина «Поклик роду» є концентратом такого співіснування: стародавній Орьнек та історичне бароко поєднуються із сучасним світосприйняттям, створюючи тим самим новий смисловий контекст, що допомагає людям зрозуміти своє місце у історії та сьогоденні.

1.6.2 Ретроспектива співіснування у історико-культурних процесах

Співіснування традиції та новації є природно історичним процесом. Це помітно на історії народно-ужиткового мистецтва, архітектури, одягу, літератури та інших галузях народної творчості. Традиції постійно перетворюються, набуваючи нових смислів, покращуючи свою форму та зміст.

Не зникаючи повністю, старі форми співіснують із новими, забезпечуючи тим самим історичну тяглість та смислову спадковість. Це допомагає людям зберігати свою історико-національну ґрунтовність, розуміти

своє місце у потоці історії та легше переживати зміни, що відбуваються у житті суспільства.

1.6.3 Реалізація співіснування у картині «Поклик роду »

У цьому світлі картина «Поклик роду» концентрує всі смислові пласти співіснування традиції та новації. Власне, сама картина є історико-культурно-національною платформою такого співіснування. Вона показує єдність старого та нового, традиції та сьогодення, допомагає зрозуміти смисл історії та місце кожної людини у цьому потоці.

Таким чином, картина допомагає людям співвіднести свою історичну спадщину з сьогодненням, зрозуміти ґрунтовну єдність двох традиції — кримськотатарського Орьнеку та українського бароко — та використати це розуміння як платформу для руху вперед.

1.7 Регіональні особливості співіснування традиції

Не менш цікавими є регіональні аспекти співіснування традиції Орьнеку та українського бароко. Регіон Криму та південь України завдяки своєму природно-географічно-історичному розташуванню завжди був місцем перетину культур, традиції та світосприйнять. Це знайшло відображення у народно-ужитковому мистецтві, архітектурі, одязі, розписі та інших галузях народно-мистецької творчості.

1.7.1 Вплив природно-географічних умов на співіснування традиції

Географія завдяки природно-кліматичним умовам, ландшафту, природно-історичним зв’язкам забезпечила ґрунт для співіснування та збагачення двох традиції — кримськотатарського Орьнеку та українського бароко. Регіон Криму та південь України завдяки морю, степу, гірському

ландшафтові завжди притягували народи з різних світів, що співіснували поруч та збагачували один одного.

Таким чином природно-географіний ландшафт допоміг сформувати у цьому регіоні унікальну історико-культурну ситуацію співіснування двох традиції — вони природно співіснують, допомагаючи людям легше розуміти одне одного, співіснувати та співрозвиватися.

1.7.2 Регіональні форми співіснування у народно-ужитковому мистецтві

У народно-ужитковому мистецтві співіснування двох традиції набуло найбільш концентрованого вираження. Це помітно у розписі посуду, текстилі, кераміці, архітектурі. Регіональні форми співіснування виражаються у використанні природно-мотивно-орнаментальних знаків Орьнеку та барокового завитка. Вони співіснують поруч, співдіють, допомагаючи людям виразити свою історичну єдність та культурну спадковість.

Таким чином народно-ужиткова творчість є концентратом історико-національної співдії, що допомагає людям зрозуміти своє місце у цьому світі, зберігаючи традиції та використовуючи нові форми вираження.

1.7.3 Реалізація регіонального співіснування у картині «Поклик роду »

У картині «Поклик роду» співіснування двох традиції показано завдяки використанню природно-мотивно-орнаментальних знаків, що концентрують історико-національні смисли співіснування. Регіональні форми співіснування допомагають розкрити смислові пласти картини, показати історичну єдність двох народів на одних теренах.

Таким чином картина є концентратом історико-культурно-національного співіснування, що допомагає людям зрозуміти своє місце у цьому світі та історії, зберігаючи традиції та використовуючи нові виражальні засоби.

1.8 Релігійно-духовний контекст співіснування традиції

Не менш важливу роль у співіснуванні двох традиції — кримськотатарського Орьнеку та українського бароко — грає релігійно-духовний контекст. Релігійно-духовна парадигма кожного народу є тим ґрунтовно-національним світосприйняттям, що допомагає людям співіснувати, спільно розвиватися та концентруватись на головних питаннях історії, моралі, смислу життя.

1.8.1 Ісламська традиція як джерело смислу Орьнеку

Головну роль у світосприйнятті кримськотатарського народу грає іслам. Ісламська традиція концентрує смислі єдності, покори волі Всевишнього, гармонії людини та природи. Це світосприйняття знайшло вираз у природно-мотивно-орнаментальному стилі Орьнеку — кожна лінія, кожний знак містить концентрат смислу, що говорить про гармонійну будову світу, місце людини у цьому світопорядку, зв’язок із природою, з історією та традицією.

Не дивно, що Орьнеку притаманна знакова мова, що концентрує смисли співіснування людини та світу, єдності всієї природно-національної картини буття. Релігійно-духовна традиція допомагає людям зрозуміти історичну ґрунтовність своєї традиції та забезпечує смислове наповнення кожного знака та кожної композиції.

1.8.2 Християнська традиція як смислова платформа бароко

Не менш концентрованою смисловою платформою є православно-християнська традиція українського бароко. Релігійно-духовна парадигма бароко концентрує смисли гармонії між природою та людиною, єдності світу матеріального та духовного, зв'язку між історією та сьогоденням.

Не дивно, що барокове мистецтво концентрує ці смисли у знаках та природно-рослинних мотивах, що співіснують з архітектурними та графіко-орнаментальними системами. Релігійно-духовне світосприйняття допомагає людям зрозуміти своє місце у цьому світі, історії, традиції та забезпечує ґрунтовну смислову платформу співіснування двох традиції — ісламу та православ'я — на одних історико-національних теренах.

1.8.3 Реалізація релігійно-духовного співіснування у картині «Поклик роду »

У картині «Поклик роду» цей смисловий концентрат співіснує завдяки природно-мотивно-орнаментальному співіснуванню знаків Орьнеку та бароко. Релігійно-духовна платформа допомагає людям співвіднести історичну традицію з сьогодненням, зрозуміти ґрунтовну єдність двох народів на одних теренах.

Таким чином картина концентрує смисли співіснування двох світосприйнять, допомагаючи людям зрозуміти історичну ґрунтовність такого співіснування та забезпечуючи тим самим міст між минулим та сьогоденням, традицією та новацією.

Розділ ІІ. Художньо-колористичне та композиційне рішення

2.1 Композиційна особливість живописного твору

У межах дослідження значна увага була зосереджена на пошуках оптимального композиційного вирішення, адже саме композиція є основою побудови будь-якого живописного твору, що визначає не лише його зовнішню форму, а й глибину змістового наповнення. Завдяки ретельній роботі над композицією вдалося знайти остаточне вирішення, яке й лягло в основу живописного полотна під назвою «Поклик роду». Розглянемо детальніше поняття композиції та її роль у формуванні художнього образу.

Композиція, що походить від латинського *compositio* — складання, поєднання, в мистецтві означає з'єднання окремих елементів у єдину, цілісну структуру, спрямовану на втілення певної ідеї або авторського задуму. Вона виступає як система організації частин твору, яка забезпечує їх взаємодію, взаємозв’язок і взаємопроникнення. Ця система керується закономірностями гармонії, ритму, балансу, симетрії або асиметрії залежно від художньої мети. Композиція є тісно пов’язаною з індивідуальним стилем автора, часом і культурним контекстом, у якому створюється твір.

В образотворчому мистецтві композиція — це засіб формування художньої цілісності твору. Вона є інструментом, який дозволяє художнику максимально точно і виразно донести задум, а глядачеві — правильно і повно сприйняти образ. Саме завдяки композиційній організації створюється внутрішній порядок твору, що формує його емоційну напругу і надає йому динамічності або статичності, залежно від авторського задуму.

В історії мистецтва існують різноманітні типи композиційних побудов — від строгих геометричних схем до вільних органічних форм. Різні стилі та епохи пропонують свої правила та прийоми композиційного вирішення, але незмінним залишається прагнення художника до досягнення гармонії між формою і змістом. Композиція твору має бути такою, щоб окремі елементи не

лише виконували свої функції, а й утворювали цілісність, що викликає у глядача естетичне задоволення, емоційний відгук і розуміння ідеї.
Одним із важливих засобів композиції є ритм — закономірне повторення елементів і проміжків, що створює відчуття руху і живої організації простору. У живописі ритмічна структура формується через повторення ліній, форм, кольорів, світлотіньових акцентів, що чергуються з певною послідовністю. Ритм поєднує кількісні та якісні характеристики, утворюючи складну структуру, де динаміка переходів і контрастів сприяє відчуттю цілісності й рухливості.

В композиції твору «Поклик роду» ритмічність реалізована через повторення ліній, які символізують шари ґрунту, та трикутних форм гір. Ці елементи розташовані не в жорстко горизонтальному порядку, а у динамічній, складній структурі, що додає твору пластичної експресії та глибини. Особливої уваги заслуговує гармонійне співвідношення геометричних форм і декоративних орнаментальних мотивів, які вбудовані між шарами ґрунту, створюючи багаторівневу композиційну структуру.

Прямокутний формат полотна обрано не випадково — він дозволяє досягти балансу між статикою і динамікою, організувати простір так, щоб центральні елементи композиції гармонійно розташувалися і не створювали відчуття перенасичення. Композиція поєднує симетричні і асиметричні елементи, що сприяє збереженню візуального інтересу і підкреслює змістову напругу твору.

Важливою складовою композиції є використання контрасту — як у формі, так і у кольорі. Відмінність за розміром, формою, кольором і текстурою елементів створює ефект взаємодії і взаємодоповнення, який утримує увагу глядача і робить образ більш виразним. Для композиції «Поклик роду» характерний баланс між статикою і динамікою, що досягається завдяки співвідношенню великих, масивних форм гір і легких, витончених декоративних мотивів.

Таким чином, композиційне рішення твору є результатом глибокої творчої роботи, в якій поєднуються класичні принципи художньої побудови і авторський пошук нових виразних засобів. Воно створює цілісність художнього образу, в якому традиції українського мистецтва органічно переплітаються з сучасними тенденціями в живописі.

2.2 Колорит роботи

Колорит — одна з найважливіших складових живописного твору, яка відіграє ключову роль у розкритті художньої ідеї, формуванні емоційного настрою та створенні єдності композиції. У творі «Поклик роду» колористичне рішення є особливо виразним, оскільки саме через колір автор передає глибину символіки, внутрішню динаміку образу і наповнює роботу емоційною насиченістю.

Під колоритом у широкому розумінні розуміють гармонійне поєднання різних кольорів, що утворюють цілісне кольорове вирішення твору, в якому кожен тон і відтінок має своє місце і значення. Колір у живописі є не просто декоративним елементом, а засобом пластичного моделювання форми, створення настрою, акцентування ідейних акцентів. Він визначає просторове сприйняття і сприяє створенню композиційної гармонії.

Колорит твору «Поклик роду» можна охарактеризувати як контрастно-декоративний. Його основу складають насичені, яскраві, але водночас збалансовані кольори, які вступають у взаємодію через гармонійне співвідношення теплих і холодних тонів. Такий тепло-холодний контраст надає твору глибини, динамічності та напруги, які підсилюють враження від зображення.

Теплі відтінки — червоний, помаранчевий, жовтий — традиційно асоціюються з енергією, життям, теплом і пристрастю, що у творі символізує силу роду, активну життєву позицію і духовне тепло сімейних традицій.

Холодні тони — синій, бірюзовий, фіолетовий — створюють фон, символізують спокій, безмежність простору, глибину і мудрість. Поєднання цих кольорів дає можливість передати складний внутрішній світ твору, який містить у собі як активну, так і медитативну складову.

Особливої уваги заслуговують світлотональні контрасти, які використовуються для підкреслення важливих композиційних вузлів. Світлі елементи орнаментів на тлі темних площин не лише додають декоративності, а й утворюють візуальні акценти, що сприяють ритмічній організації композиції. Такий прийом додає твору музикальності, плавності і водночас структурує простір.

У творі також присутні нюансні переходи між відтінками зеленого, рожевого, бежевого кольорів, які гармонійно вплітаються у загальний колористичний лад. Ці делікатні кольорові переходи створюють ефект живої пластичності і природності, що надає зображенню особливого тепла і легкості.

Колір у «Поклику роду» не тільки відіграє естетичну роль, але і виступає одним із структурних елементів композиції. Кольорові шари, що символізують ґрунт, утворюють ритмічний горизонтальний малюнок, що повторюється з варіаціями відтінків і форм. Це підкреслює символічний зв’язок людини з землею і природою, відтворює ідею нерозривності поколінь.

В орнаментальних елементах, які вкраплені між шарами ґрунту, автор використав насичені кольори, властиві українському народному мистецтву. Ця традиція додає твору національного колориту і глибини культурного змісту, що робить роботу не лише художньою, а й культурно-історичною референцією.

Таким чином, колорит твору сприяє створенню яскравого, емоційно насиченого образу, в якому глядач відчуває не тільки красу форми і кольору, але й внутрішню силу, символіку і духовну наповненість. Через колір

реалізується головна ідея твору — зв’язок поколінь, традицій і сучасності, гармонія людини і природи.

2.3 Збір та обробка підготовчого матеріалу

Збір і обробка підготовчого матеріалу є невід’ємною частиною творчого процесу, що забезпечує якість і глибину художнього рішення. Вони включають у себе не лише технічне опрацювання, а й розумову підготовку, яка полягає у глибокому зануренні в тему, формуванні концепції і розробці різних варіантів художнього вирішення.

На початковому етапі створення твору відбувається збір ідей, пошук теми та її осмислення. Художник формує первинний задум, який пізніше розвивається і деталізується через начерки, ескізи і етюди. Цей процес є необхідним для виявлення найкращих композиційних і колористичних рішень.

У роботі над «Покликом роду» було прийнято рішення використати декоративні орнаменти кримськотатарського походження, що додало твору унікальності та етнічного колориту. Для цього здійснено комплексний пошук відповідного візуального матеріалу, що включав аналіз друкованих джерел, етнографічних збірок, а також інформації з інтернет-ресурсів, які спеціалізуються на народному мистецтві.

Відібрані орнаменти були перенесені на папір і пройшли ретельний аналіз, в результаті якого визначались найбільш вдалі варіанти для інтеграції у композицію. Особлива увага приділялась адаптації мотивів під загальну стилістику твору, щоб зберегти гармонійність і єдність художньої форми.

На етапі розробки образного рішення розглядались різні варіанти використання орнаментів: як самостійні декоративні елементи у квадратних

форматах; як частина натюрморту; а також як органічна складова реалістичного зображення гірських форм. Кожен із цих підходів мав свої переваги і недоліки, але в результаті творчих пошуків був обраний варіант, який поєднує формалізоване зображення гірських масивів і шарів ґрунту з вплетенням декоративних орнаментальних мотивів.

Цей підхід дозволив створити унікальний художній простір, де традиційний орнамент органічно поєднується із символічною формою гір, утворюючи цілісний образ із глибоким змістом. Таке рішення допомогло зберегти і розвинути декоративність, що є характерною для народного мистецтва, водночас надати твору сучасної візуальної виразності.

Підготовчі роботи включали також виконання серії ескізів, де відпрацьовувались пропорції, композиційні акценти, розташування кольорових плям і орнаментальних елементів. Це дало можливість систематизувати ідеї і створити чіткий план реалізації творчого задуму на полотні.

Отже, збір і обробка підготовчого матеріалу стали фундаментом, на якому базувалась подальша робота, сприяли глибшому осмисленню теми, узгодженню ідеї та форми, а також формуванню унікального художнього стилю твору «Поклик роду».

Розділ ІІІ. Технологія виготовлення станкового живописного твору

3.1 Палітра та пензлі

Пензлі є основними інструментами для виконання живописних та декоративних робіт. Вони виготовляються з натуральної щетини або волосся тварин (зокрема свинячого, козячого тощо), а також із синтетичних матеріалів. Залежно від призначення пензлі поділяються на круглі та пласкі, короткі та

довгі, вузькі та широкі. Наприклад, круглі пензлі мають загострений конічний кінець завдяки природній будові волосся, що сприяє точності мазка. Плоскі пензлі мають форму лопатки й забезпечують рівномірне нанесення фарби. Важливо, щоб кінці щетинок не були зрізаними, адже це негативно впливає на якість мазка. Для виконання дипломної роботи було використано як круглі, так і плоскі пензлі різного розміру. Серед них — пензлі зі щетини для нанесення ґрунту, а також м’які синтетичні пензлі для детального опрацювання елементів. Використовувалися інструменти марок «Maestro» та «Roubloff», що відзначаються високою якістю та зручністю у роботі. Палітра — це допоміжний інструмент художника, призначений для змішування фарб. Зазвичай вона має овальну або прямокутну форму з отвором для пальця, що дозволяє зручно утримувати її під час роботи. Палітри виготовляються з різних матеріалів: дерева, фанери, пластмаси, металу або скла. У даній роботі використовувалася дерев’яна палітра, яка забезпечує зручне та гігієнічне змішування фарб.

3.2 Олійні фарби та розчинники

Олійний живопис є різновидом художньої техніки, яка базується на використанні фарб, розведених натуральною олією. Ця олія виконує функцію сполучної речовини, що забезпечує висихання фарби та утворення міцної захисної плівки на поверхні роботи. Для виготовлення якісних олійних фарб застосовують лляну, соняшникову, макову або горіхову олію холодного віджиму. Ці види олій є найоптимальнішими, оскільки добре висихають і не втрачають своїх властивостей з часом. Інші олії можуть не формувати стійкої плівки, погано висихати або просто випаровуватись, що унеможливлює їх використання в живописі. Пігментна основа олійних фарб представлена як природними, так і штучними мінеральними речовинами. Природні пігменти отримують шляхом подрібнення мінералів, серед яких найпоширеніші — охра жовта та золотиста, сієна натуральна, умбра, різновиди червоних, рожевих, коричневих, зелених і чорних пігментів. Деякі з них, наприклад жжена сієна чи

охра, утворюються під впливом високих температур. Штучні мінеральні пігменти виготовляють шляхом хімічного синтезу. До таких належать: кадмієві фарби (жовтий, червоний), кобальтові (сині, фіолетові, зелені), ізумрудна зелень, окис хрому, марсові фарби (жовті, червоні, помаранчеві, коричневі), ван-дік, ультрамарин, церулеум, кіновар. У роботі також використовуються фарбники органічного походження, зокрема краплак, чорна виноградна та персикова. До білих фарбників, які мають особливе значення в колористичній структурі живопису, належать свинцеве, цинкове та титанове білило — оксиди відповідних металів, що забезпечують високу покривність та довговічність кольору.

Жовті фарби: до жовтих відтінків, використаних у роботі, належать: охра, сієна натуральна, збагачена жовта охра, жовтий і помаранчевий марс, помаранчева шахназарська, лимонний і жовтий кадмій, стронцієва жовта та золотисто-жовта. Ці фарби застосовувалися для передання теплих освітлених ділянок, а також у змішуванні з синіми та зеленими для створення природних переходів. Червоні фарби: серед червоних олійних фарб використовувалися: червоний ґрунт (природна пігментна основа), пігменти з туфу та лілового туфу, англійська червона, марс червоний, капут-мортум, кіновар (натуральна та штучна), червоний кадмій та краплак. Ці фарби забезпечують насиченість і глибину кольору у зображенні теплих деталей і тіней. Сині фарби: до синіх відтінків належать: ультрамарин, кобальт синій, церуліум, синьо-зелений та зелено-синій кобальтовий оксид, паризька (берлінська) лазур. Використовувались для передання холодних відтінків, тіней, фону та повітряної перспективи. Зелені фарби: серед зелених пігментів були застосовані: зелений ґрунт, туфові мінерали зелених відтінків, ізумрудна зелень та зелена кіновар (отримана шляхом змішування синіх і жовтих пігментів). Застосовувались при зображенні природного середовища, флори, драпірувань тощо. Фіолетові та коричневі відтінки: для формування глибоких тіней та моделювання об’єму використано: кудінівський, хотьківсько-коричневий і звичайний коричневий ґрунт, охра жжена, умбра натуральна,

умбра жжена та збагачена. Чорні фарби: до темних пігментів належать: жжена кістка, виноградна чорна, кістково-чорна, мінерально-чорна та шунгіт. Чорні пігменти використовувалися в мінімальних кількостях, переважно для контрастного підсилення об’ємів і деталізації.

Розчинники для олійного живопису

У роботі застосовувалися професійні художні фарби на основі лляної олії, а також відповідні розчинники для регулювання густоти фарб та очищення інструментів.

Розчинники — це леткі органічні рідини, що надають фарбам потрібної консистенції для роботи та забезпечують легке очищення інструментів. Вони класифікуються за хімічним складом і сферою використання.

Основні розчинники, застосовані у роботі:

- бензин художній — прозора, легкозаймиста рідина з характерним запахом, що використовується для розведення масляних фарб у побутових умовах.
- скипидар — традиційний розчинник для лаків і фарб, зокрема олійних. Отримується з живиці або смоляної деревини хвойних порід.

Розрізняють:

- деревний скипидар — добутий шляхом перегонки стовбурів та гілок дерев, багатих на смолу.
- скипидар живичний — з живиці соснових дерев.
- скипидар сульфатний — побічний продукт целюлозного виробництва.
- стовбурний скипидар – отримується в результаті обробки стовбурних частин хвойних дерев.
- терпентинний скипидар- чиста ефірна олія, що отримується в результаті перегонки смолистих виділень зростаючих хвойних дерев
- уайт-спірит(розчиняютьфарби на масляній основі, лаки, емалі).

Ці розчинники забезпечують контрольоване висихання фарби, зберігаючи її пластичність та яскравість.

У роботі використано розчинник для олійних фарб «Rosa».

3.3 Використані матеріали

В ході виконання живописного полотна «Поклик роду» було використано такі матеріали: грунтоване полотно(куплене), олійні фарби, різні пензлі (щетина, нейлон), розчинник, палітра дере’яна, рама.

Розділ IV. Економічна частина

4.1 Кількість та ціна використаних матеріалів

Витрати на матеріали для виготовлення живописного твору «Поклик роду» наведено в таблиці 4.1

Таблиця 4.1 – Витрати на використані матеріали

№	Назва	Ціна/шт.	Кількість/шт.	Сума, грн
1	Пензлі	50-99	7	422
2	Олійні фарби	105-180	15	1470
3	Розчинник	290	1	290
4	Полотно	1420	1	1420
5	Рамка	1300	1	1300
6	Шпаклівка фасадна	90	1	22
	Всього			4924

4.2 Загальна оцінка вартості роботи

Таблиця 4.2 – Загальна вартість дипломної роботи

1.Кількість витрачених годин	280 год
2.Погодинна ставка	250 грн/год
3.Основна заробітна плата	280*25=7000 грн
4.Витрати на матеріали	4924 грн
5.Всього прямих витрат	7000+4924=11924 грн
6.Накладні витрати	500 грн
7.Собівартість робіт	11924+500=12424 грн
8.ПДВ	12424*20%=2484,8 грн
9.Коштовна вартість роботи	12424+2484,8=14908,8 грн

Згідно розрахунків собівартості дипломної роботи «Поклик роду» без урахування ПДВ буде становити 12424 грн. Якщо врахувати ПДВ, то коштовна вартість становить 14908,8 грн.

РОЗДІЛ V. ОХОРОНА ПРАЦІ

5.1 Загальна характеристика

Охорона праці — це комплексна система законодавчих, соціальних, економічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки, збереження здоров’я та працездатності людини у процесі трудової діяльності.

У межах виконання дипломної роботи розглядалися та враховувалися вимоги охорони праці, які стосуються організації безпечних умов у творчому середовищі. Під час практичної частини використовувалися хімічні речовини, зокрема: кольорові пігменти, олійні фарби, розчинники, ґрунти, лаки. Зазначені матеріали можуть утворювати пари й запахи, що становлять потенційну загрозу для здоров’я людини та навколишнього середовища.

З метою мінімізації впливу шкідливих чинників передбачено дотримання санітарно-гігієнічних норм, правил особистої безпеки, а також використання засобів індивідуального захисту.

5.2 Умови праці, шкідливі фактори та вимоги до безпеки

У процесі художньо-практичної діяльності студент зазнає впливу ряду шкідливих та небезпечних виробничих чинників, серед яких:

- випаровування розчинників та пігментів;
- пожежна та вибухонебезпека;
- можливість падіння важких або крихких предметів;
- недостатнє природне чи штучне освітлення робочої зони;
- ризик травмування при роботі з інструментами або на висоті.

Для зниження потенційних ризиків під час виконання дипломної роботи було дотримано наступних вимог:

- забезпечення належного освітлення та вентиляції приміщення;

- використання захисного одягу, рукавичок, маски (респіратора);
- зберігання легкозаймистих матеріалів в окремих контейнерах, подалі від джерел тепла;
- дотримання інструкцій з техніки безпеки при роботі з токсичними речовинами;
- проведення інструктажу з охорони праці;
- недопущення сторонніх осіб до робочого простору під час роботи з небезпечними матеріалами;
- готовність до надання першої допомоги у разі нещасного випадку.

Шкідливими чинниками прийнято вважати ті, які погіршують самопочуття, знижують працездатність, викликають захворювання або можуть призвести до летальних наслідків у разі тривалого впливу.

Усі особи, які виконують роботу, повинні бути ознайомлені з правилами безпеки, пройти інструктаж з охорони праці, вміти надавати першу медичну допомогу, а також користуватися індивідуальними засобами захисту (респіратори, рукавички, захисний одяг).

5.3 Організація безпечного робочого простору

Робочі місця мають бути оснащені перевіреним інвентарем і пристроями відповідно до типових проектів: мольберти, драбини, стільці, столи, планшети тощо. Всі елементи обладнання повинні бути у справному стані.

При роботі з нітрофарбами або іншими легкозаймистими матеріалами **заборонено використання відкритого вогню або інструментів, що утворюють іскру**. Електропостачання в таких зонах повинно бути вимкненим. Ємності з лакофарбовими матеріалами слід закривати герметичною тарою під час перерв у роботі, відкривати їх дозволяється тільки неіскристими інструментами.

Використану тару потрібно негайно вилучати з робочої зони й передавати на зберігання в складські приміщення.

Зберігання матеріалів повинно здійснюватися відповідно до вимог пожежної безпеки:

- **масляні фарби, лаки, розчинники** — в окремому вогнетривкому приміщенні з вентиляцією;
- **клейові склади** — у герметичній тарі на відстані не менше 2 м від опалювальних приладів;
- **кислоти** — у щільно закритих бутлях у плетених кошиках, розміщених на підлозі в один ряд.

Рукоятки інструментів мають бути виготовлені з міцної деревини, мати гладку поверхню, бути добре закріпленими та не мати тріщин або задирок. Заборонено використовувати інструменти з пошкодженнями, вибоїнами, відколи чи загостреними нерівними краями.

5.4 Аналіз небезпечних і шкідливих факторів у приміщенні

До **небезпечних факторів** життєвого середовища належать такі, що можуть призводити до травм, опіків, обморожень, інших ушкоджень організму або його окремих органів.

У приміщеннях (зокрема, майстернях) навчального корпусу до **шкідливих факторів** слід віднести:

- **Незадовільний температурний режим** — знижена температура повітря в зимовий період і підвищена в літній негативно впливають на працездатність, процес засвоєння навчального матеріалу та сприяють розвитку простудних захворювань.
- **Недостатній рівень освітлення**, що не відповідає вимогам ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення», ускладнює виконання практичних завдань і може призвести до зорового перевантаження.

- **Хімічне забруднення повітря** (випаровування від фарб, розчинників, лаків), що викликає алергічні реакції, отруєння, респіраторні захворювання, зниження загального самопочуття. Концентрація шкідливих речовин повинна відповідати вимогам щодо гранично допустимих концентрацій (ГДК).
- **Порушення режиму вологості**, що викликає утворення плісняви, промерзання конструкцій і негативно впливає на мікроклімат приміщення та здоров’я людей.
- **Порушення вимог евакуації** (недотримання норм ширини проходів, захаращення шляхів евакуації), що може становити загрозу життю людей у разі виникнення надзвичайної ситуації.
- **Перевантаження електромережі**, що створює ризики виникнення коротких замикань, загорань та пожеж.

5.5 Техніка безпеки при роботі з лакофарбовими матеріалами

Під час виконання дипломної роботи, що передбачає використання олійних фарб, студент повинен дотримуватись наступних **вимог безпеки**:

- Використовувати спецодяг, спецвзуття та засоби індивідуального захисту.
- Працювати в провітрюваних приміщеннях або при увімкненій примусовій вентиляції.
- Не допускати перевищення ГДК шкідливих речовин у повітрі.
- Забороняється використовувати фарби, розчинники, емалі без відповідної сертифікації та інструкції із застосування.
- Застосування свинцевих фарб у приміщенні методом розпилення забороняється.
- Під час роботи з агресивними речовинами (каустичною содою, мідним купоросом тощо) необхідно дотримуватися підвищеної обережності.

- Після завершення роботи: прибрати робоче місце, зібрати залишки матеріалів у відповідну тару, зняти спецодяг, вимити руки й обличчя, при можливості — прийняти душ.

5.6 Пожежна безпека

Стан пожежної безпеки в майстерні повинен відповідати вимогам діючого законодавства України та зокрема:

- Шляхи евакуації повинні бути вільними від сторонніх предметів та освітленими.
- Вікна з гратами мають бути знімними або такими, що відчиняються зсередини.
- Електрообладнання повинно бути справним, мати захисні елементи (запобіжники, терморегулятори).
- Забороняється експлуатація приладів із пошкодженою ізоляцією, саморобного обладнання, розміщення предметів біля електрощитів, ламп високої потужності.
- Приміщення повинні бути оснащені сертифікованими вогнегасниками згідно з «Типовими нормами належності вогнегасників» (наказ МНС України №151 від 02.04.2004 р.).
- У разі виникнення надзвичайної ситуації необхідно:
    - зупинити роботу;
    - не допускати до небезпечної зони сторонніх осіб;
    - повідомити відповідального працівника;
    - викликати екстрені служби;
    - за можливості — приступити до ліквідації загрози за допомогою первинних засобів пожежогасіння.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання роботи було створено живописне полотно на тему «Поклик роду», що символічно поєднує кримськотатарські та українські мотиви в контексті багатовимірного українського культурно-історичного середовища. Завдяки уважному опрацюванню композиції, вдалося органічно вплести традиційну орнаментику двох народів у сучасні форми та кольори, що додало роботі новітнього звучання і яскравої виразності. Це сприяло не лише естетичному наповненню твору, а й підкреслило глибоку синергію між культурами, розкриваючи їхню історичну спадщину, унікальні особливості та взаємовпливи. Картина виступає своєрідним діалогом двох народів, що століттями співіснували на спільній території, зберігаючи при цьому свої самобутні традиції та ідентичність.

Значною складовою роботи є її ідеологічне та смислове наповнення. У сучасних умовах, коли культурна спадщина та національні традиції опинилися під загрозою зникнення, особливо гостро постає питання їхнього збереження, відродження і передавання наступним поколінням. Тема «Поклик роду» спрямована на усвідомлення історичної єдності та спільної боротьби українського та кримськотатарського народів за право жити на рідній землі, зберігати мову, звичаї, культурні надбання та національну ідентичність. Це не просто художній задум, а соціально-важливий меседж, що резонує з сучасними викликами, які переживає як Україна, так і кримськотатарський народ, котрий зазнає утисків і переслідувань.

Таким чином, основною метою роботи було продемонструвати гармонійне співіснування двох культур на спільній історичній платформі, показати різнобічність їхнього взаємовпливу, взаємозбагачення і співпраці, що сформувалися впродовж століть. Використання образотворчого мистецтва як універсальної мови дало змогу передати ці глибокі історичні зв’язки,

висвітлити спільні риси, що об’єднують народи, а також відзначити їхні унікальні культурні коди. Картина стала візуальним втіленням ідеї нерозривного зв’язку між українцями і кримськими татарами, їхньої спільної долі, що має глибоке коріння і продовжується у сьогоденні.

Особливої ваги надає також і сучасний контекст, у якому ця робота була створена. Сучасні історико-політичні події висувають на перший план проблеми національного самовизначення, культурної ідентичності та необхідності збереження історичної пам’яті. В таких умовах традиції стають фундаментом, на якому ґрунтується формування нових поколінь, зміцнюється усвідомлення спільної історії та культури, що є запорукою збереження національної єдності. Відродження української та кримськотатарської культур у цей період має особливе значення не тільки для внутрішнього розвитку народів, а й для демонстрації світу багатства, різноманітності та унікальності їхньої спадщини. Це важливий внесок у збереження історичної правди, забезпечення мирного співіснування народів і взаємоповаги в майбутньому.

Завдяки застосуванню новітніх стилістичних прийомів, інноваційних художніх рішень і сміливому поєднанню традиційних та сучасних елементів, картина «Поклик роду» не лише розповідає історії двох народів, але й сприяє формуванню цілісного сприйняття їхньої єдності. Робота допомагає глибше усвідомити значення минулого, цінувати теперішнє і з надією та вірою дивитися у майбутнє. Вона є втіленням надії на те, що багатство культурної спадщини, взаємоповага і співпраця стануть основою для сталого розвитку і процвітання як українського, так і кримськотатарського народів, зміцнюючи їхню спільну історичну платформу у майбутніх поколіннях.

Отже, дана робота має не тільки мистецьке, а й глибоке соціально-культурне значення. Вона є символом пам’яті, поваги та солідарності між народами, що допомагає зберегти унікальність кожного, одночасно

підтримуючи ідею їхньої спільної історії та майбутнього. В умовах сучасних викликів це особливо актуально, адже мистецтво стає тим універсальним засобом, що здатен не тільки відображати реальність, а й впливати на формування свідомості, згуртовувати людей навколо спільних цінностей та ідеалів. «Поклик роду» — це своєрідний заклик до збереження культурної спадщини, взаєморозуміння та миру, що є запорукою стабільного розвитку і процвітання народів України і Криму.

Список використаної літератури та джерел

1. Акчуріна-Муфтієва, Н. Витоки національних традицій декоративного мистецтва кримських татар (від найдавніших часів до завоювань Золотої Орди) [Електронний ресурс] / Н. Акчуріна-Муфтієва // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. – 2008. – Вип. 1. – С. 93–101.

2. Акчуріна-Муфтієва, Н. Етнографічні дослідження кримськотатарського житла / Н. Акчуріна-Муфтієва // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 1. – С. 92–96.

3. Ачкуріна-Муфтієва, Н. Килимарство й виробництво з вовни у кримських татар / Н. Ачкуріна-Муфтієва // Народна творчість та етнографія. – 2007. – № 2. – С. 80–87.

4. Акчуріна-Муфтієва, Н. М. Мистецтво візерункового ткацтва у кримських татар [Електронний ресурс] / Н. М. Акчуріна-Муфтієва // Східний світ. – 2006. – № 3. – С. 110–120.

5. Акчуріна-Муфтієва, Н. Ювелірне мистецтво кримських татар / Н. Акчуріна-Муфтієва // Образотворче мистецтво. – 2013. – № 3. – С. 106–109.

6. Бавбекова, І. Орнаментальні форми кримськотатарського традиційного мистецтва / І. Бавбекова // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 1. – С. 97–99.

7. Бавбекова, І. Золоте шитво кримських татар XIX–XX століття [Електронний ресурс] / І. Бавбекова // МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія. – 2010. – Вип. 7. – С. 184–190.

8. Бойцова, О. Вплив мусульманства на формування обрядності кримських татар [Електронний ресурс] / О. Бойцова // Українське релігієзнавство. – 1999. – № 11. – С. 57–63.

9. Вітман, К. М. Кримські татари у новій етнополітичній системі координат [Електронний ресурс] / К. М. Вітман // Актуальні проблеми політики. – 2014. – Вип. 52. – С. 153–163.

10. Грушецька, В. О. Кінофільм «Алім» – джерело вивчення традиційного костюму кримських татар і кримських караїмів середини XIX ст. : (до 200-річчя від дня народж. Аліма Азамат Оглу) [Електронний ресурс] / В. О. Грушецька // Зап. іст. ф-ту [Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова]. – 2016. – Вип. 27. – С. 8–28.

11. Грушецька, В. О. Традиційний костюм кримських татар у науковій спадщині У. А. Боданінського [Електронний ресурс] / В. О. Грушецька // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2014. – № 7. – С. 152–157.

12. Желтухіна, О. Традиційний одяг кримських татар наприкінці XVIII – на початку XX століття (за матеріалами, зібраними У. Боданінським) [Електронний ресурс] / О. Желтухіна // Етнічна історія народів Європи. – 2005. – Вип. 19. – С. 100–103.

13. https://life.pravda.com.ua/culture/obraz-krimu-v-suchasnomu-ukrajinskomu-mistectvi-300210/

14. https://www.ornek-crimea.com/about-ornek-uk

15. https://irt.pl.ua/news/30052/

16. https://shotam.info/u-poltavi-prezentuvaly-unikalni-kartyny-namalovani-montazhnoiu-pinoiu/

17. https://poltava.to/project/8284/

18. https://nupp.edu.ua/news/tistol-krim-u-poltavskiy-politekhnitsi-vidkrilas-vistavka-vidomogo-ukrainskogo-khudozhnika.html
19. https://www.pinterest.com/pin/767511961540504930/
20. https://www.pinterest.com/pin/767511961539471379/
21. https://www.pinterest.com/pin/767511961539471164/

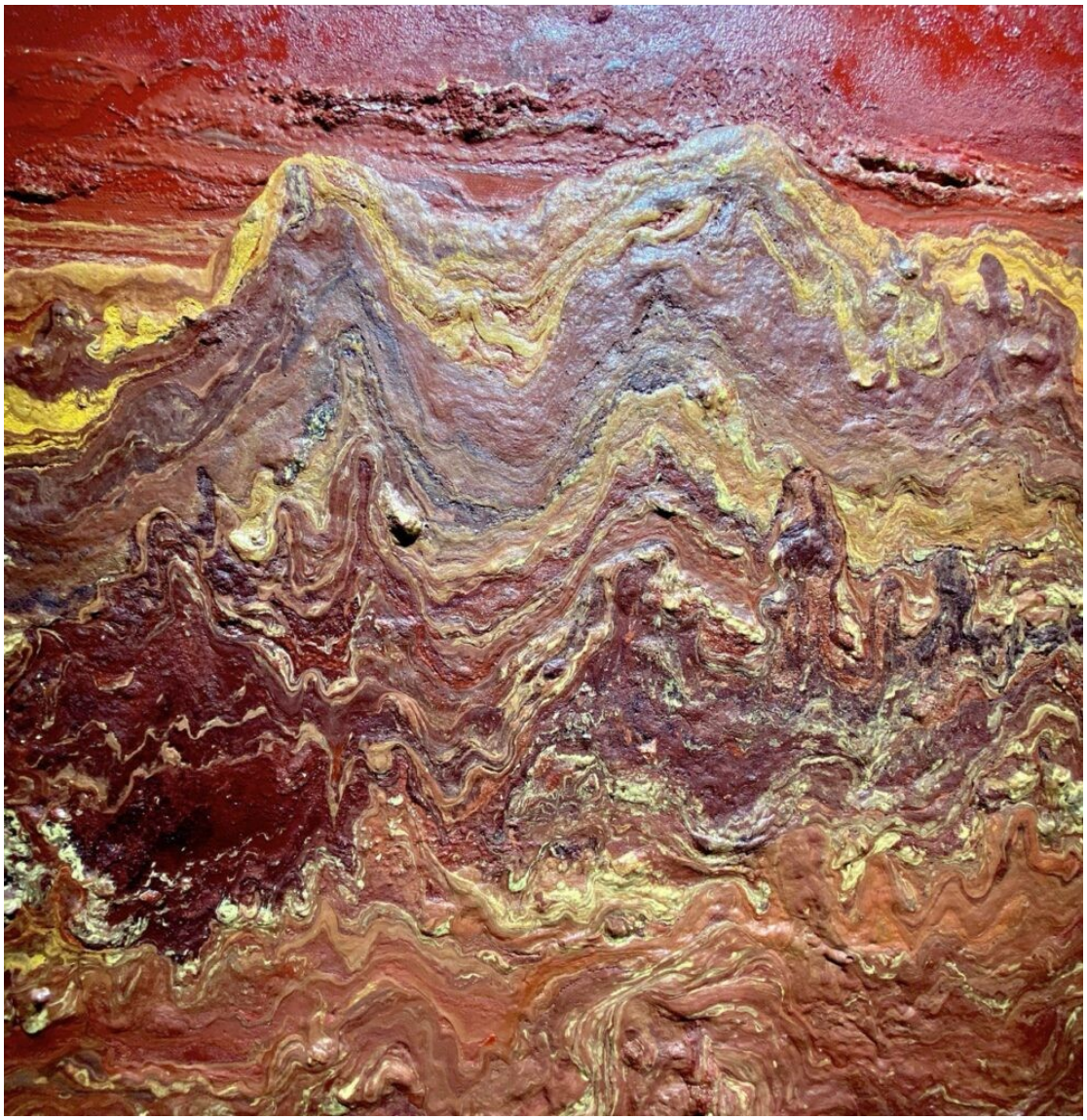
Додаток 1. Виставка Тістола О. «КРИМ» в НУПП

Додаток 2. Виставка Тістола О. «КРИМ» в НУПП

Додаток 3. Виставка Тістола О. «КРИМ» в НУПП

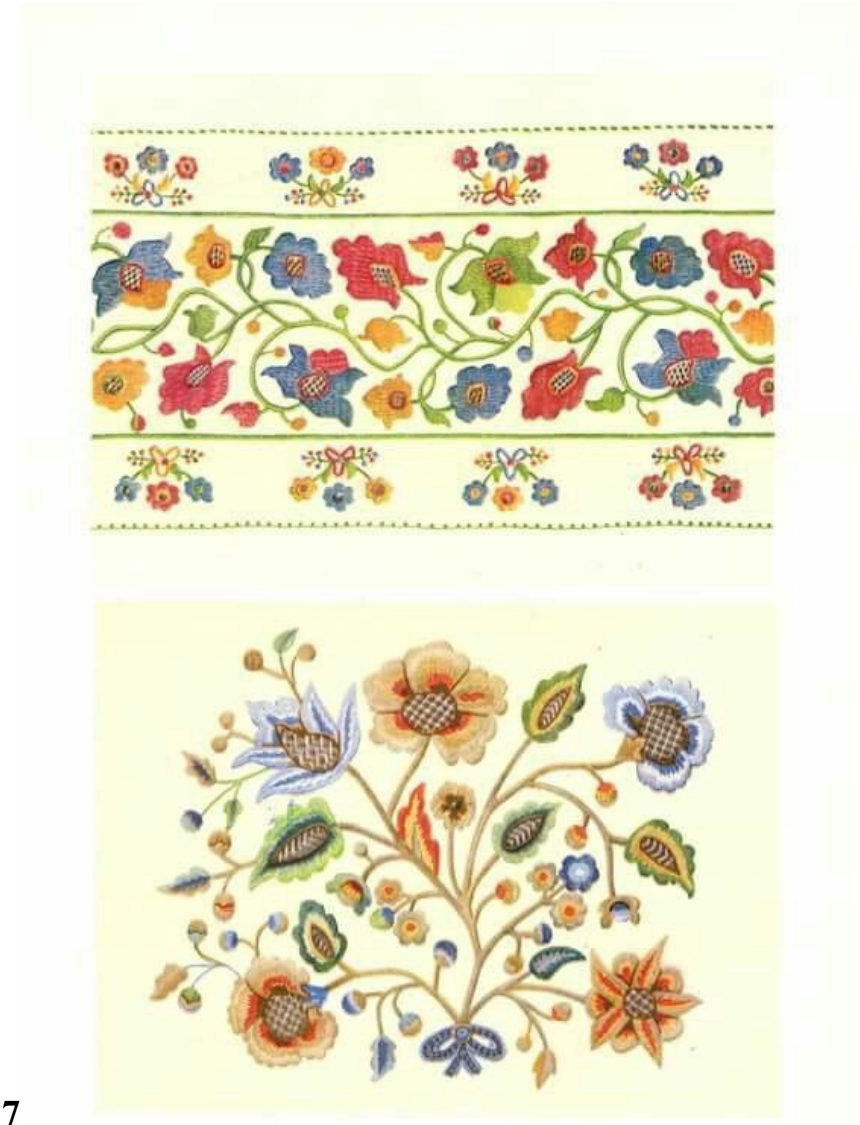
Додаток 4. Картина Макса Вітика

Додаток 5. Виставка Макса Вітика «Відслонення» в НУПП

Додаток 6. Кримськотатарський орнамент

Додаток 7 Український орнаменти, козацьке бароко

Додаток 8. Український орнамент, козацьке бароко

Додаток 9. Український орнамент, козацьке бароко

Додаток 10.Український орнамент, козацьке бароко

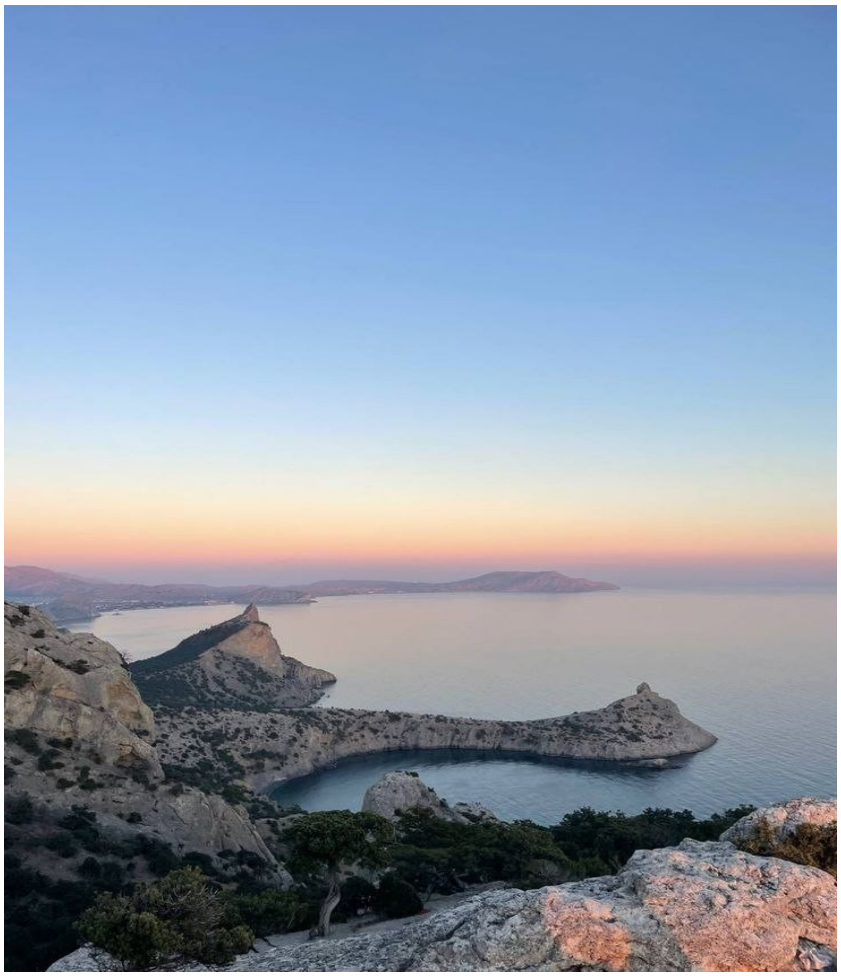
Додаток 11.Кримськотатарські орнаменти

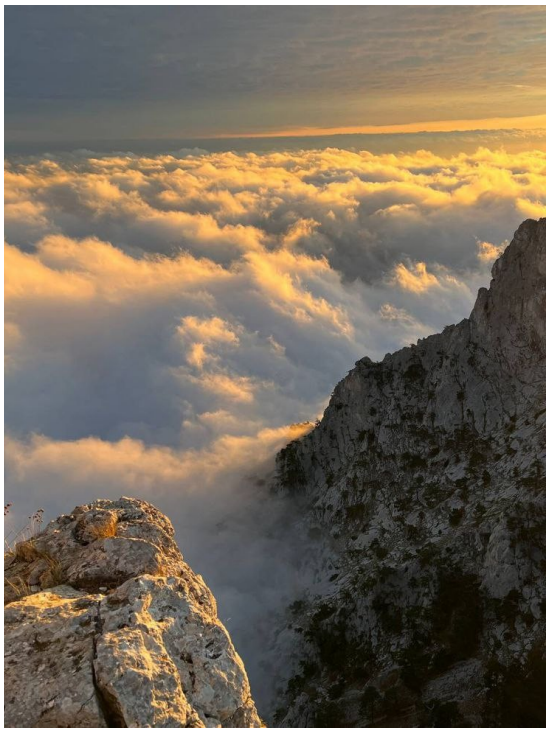
Додаток 12. Кримськотатарські орнаменти

Додаток 13. Кримськотатарські орнаменти

Додаток 14. Кримські гори,фото

Додаток15. Кримські гори,фото

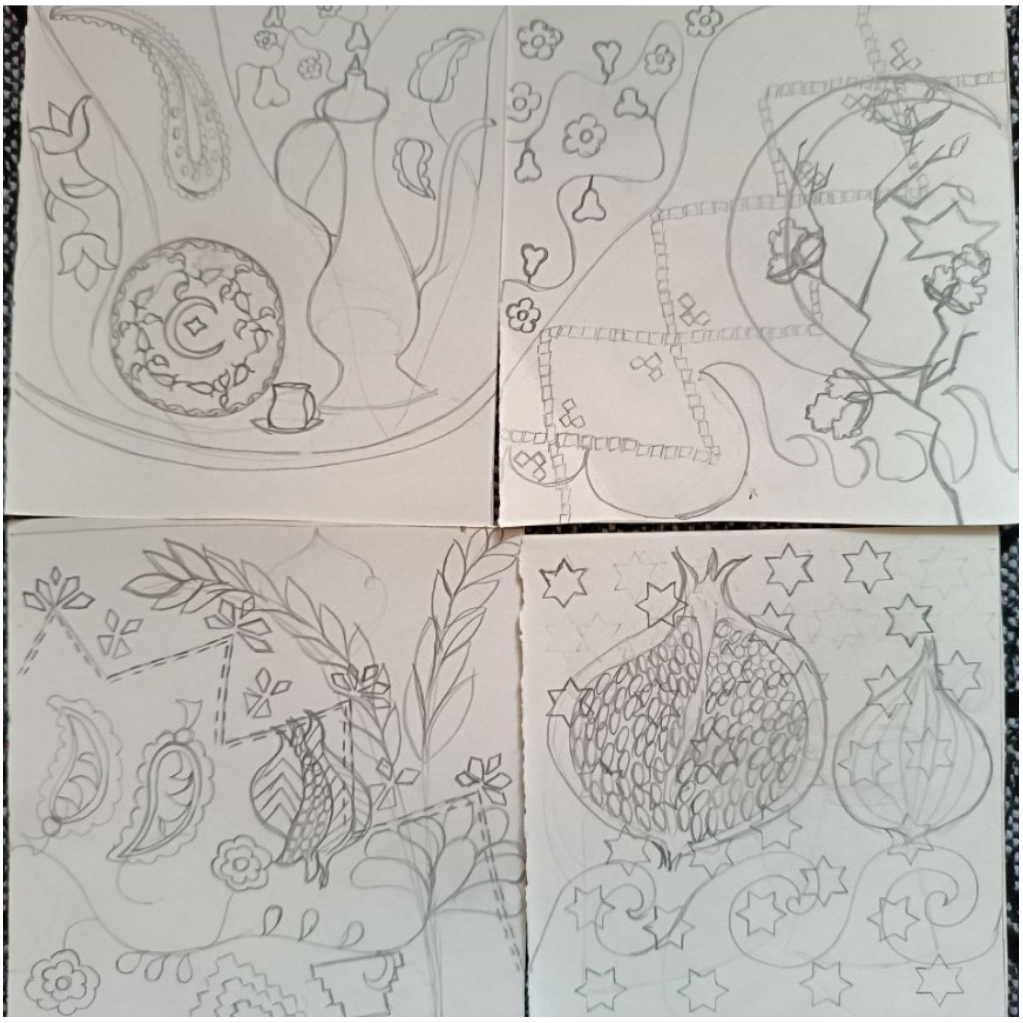
Додаток 16. Кримські гори,фото

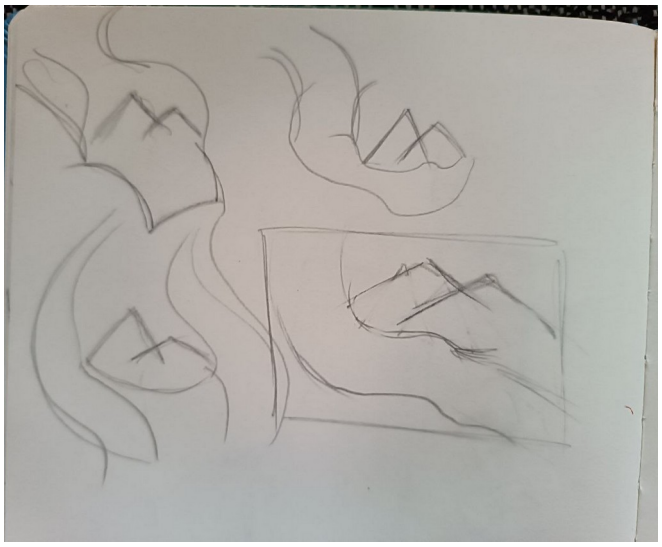
Додатки 17. Кримські гори,фото

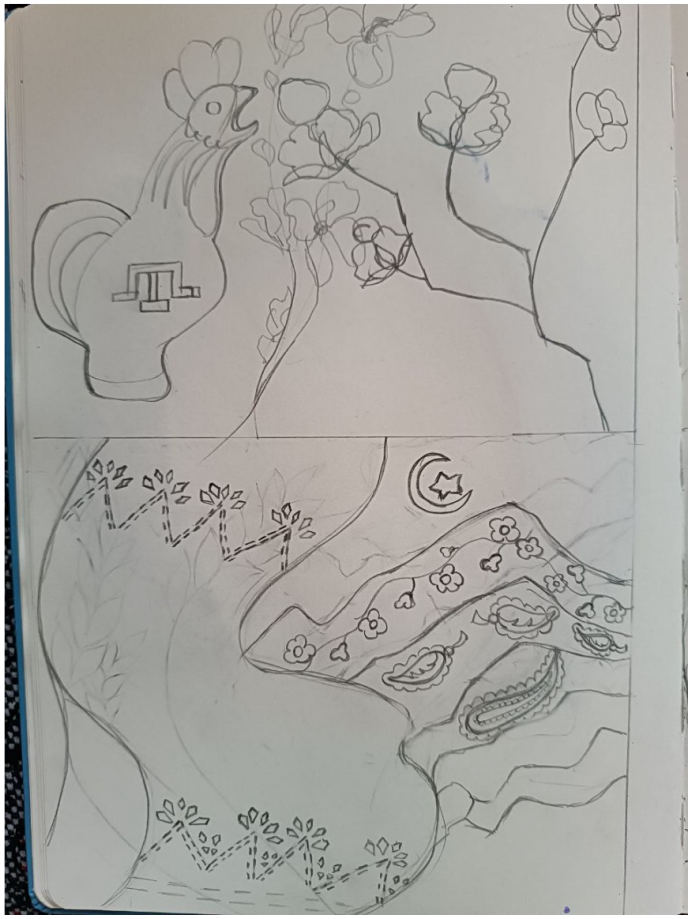
Додаток 18.Кримські гори,фото

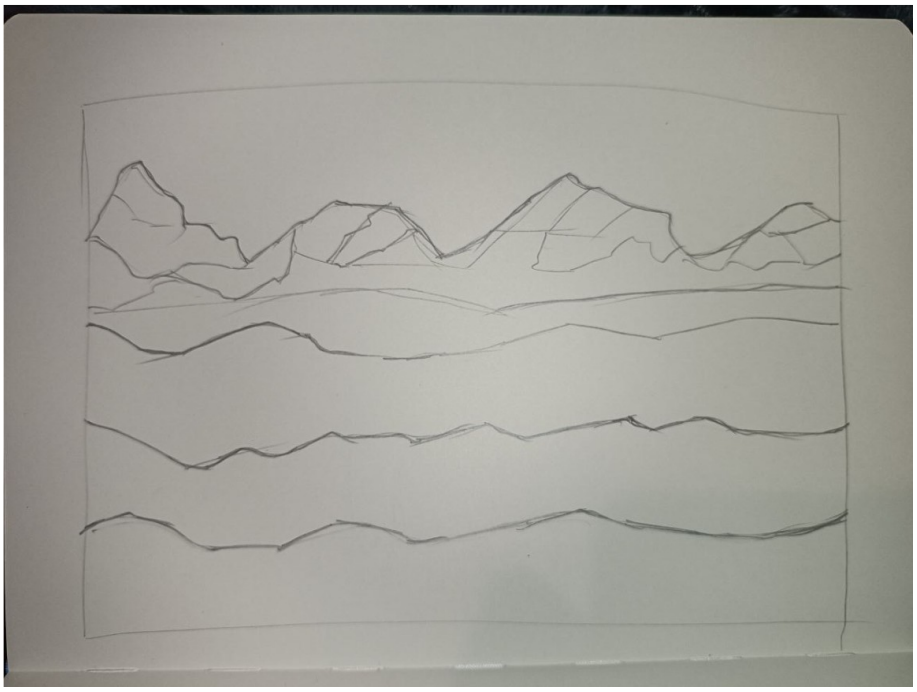
Додаток 19. Ескізи

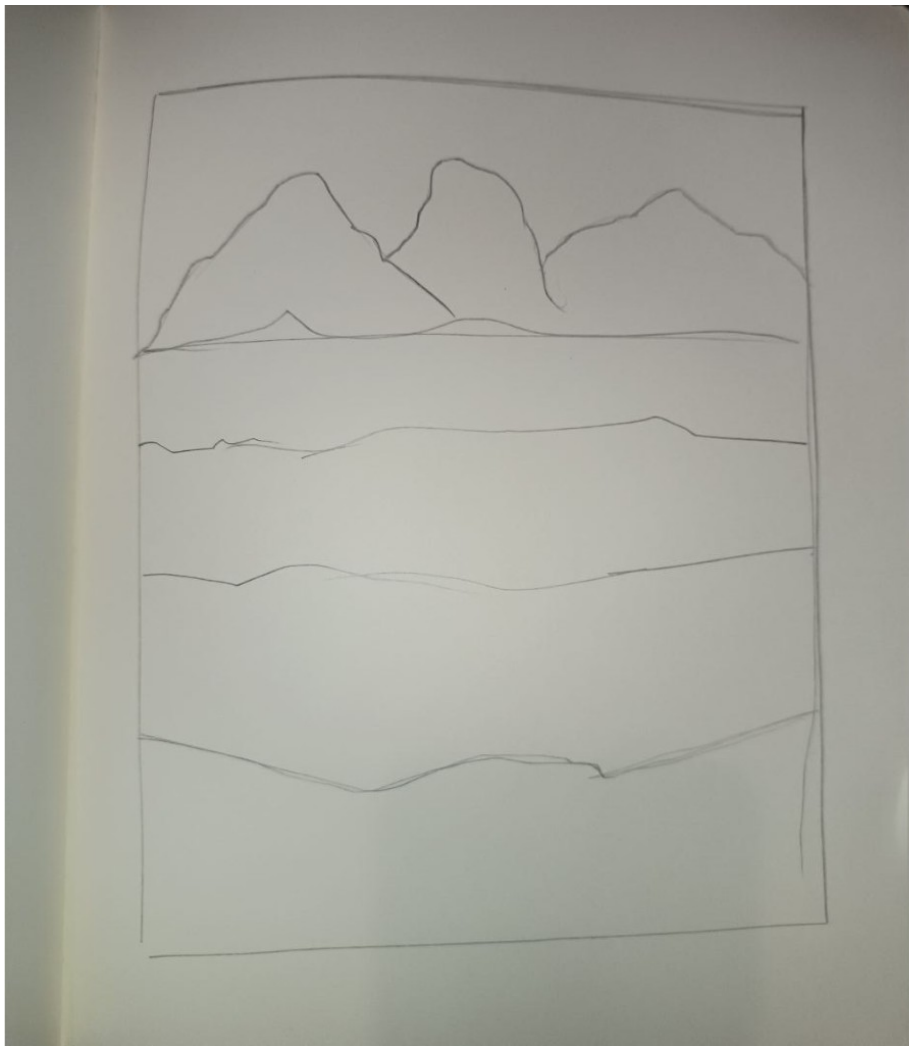
Додаток 20. Ескіз

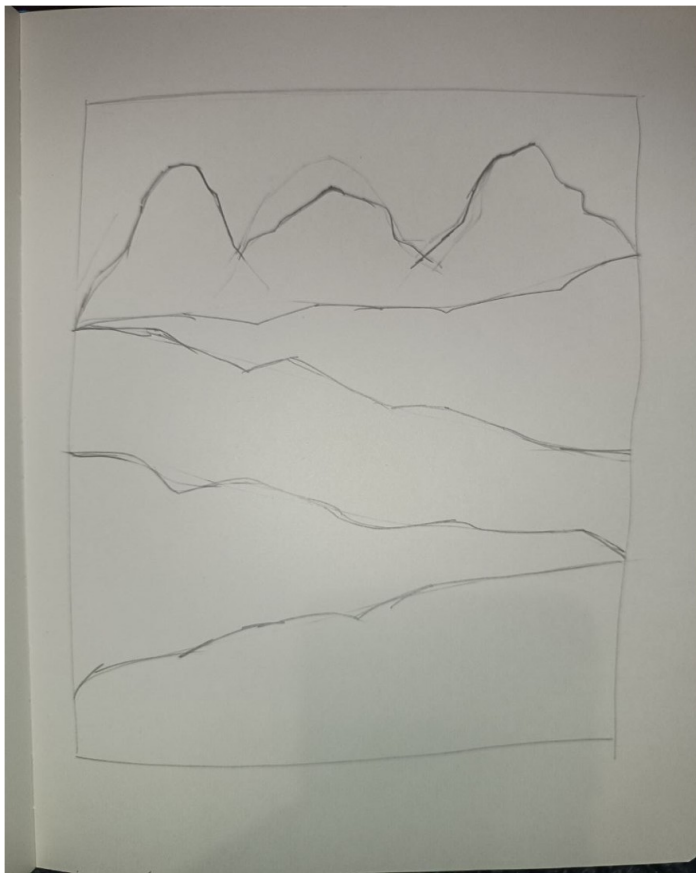
Додаток 21.Ескіз

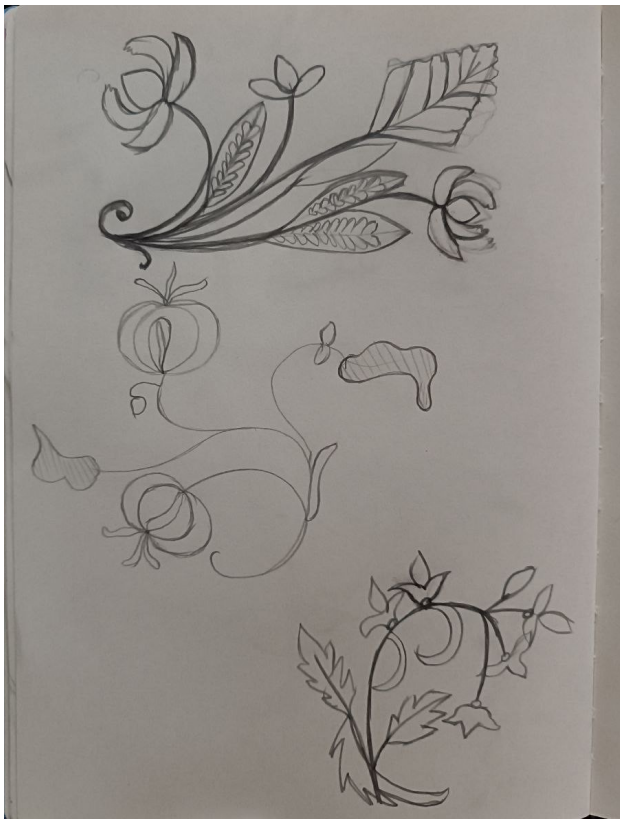
Додаток 22.Ескіз

Додаток 23.

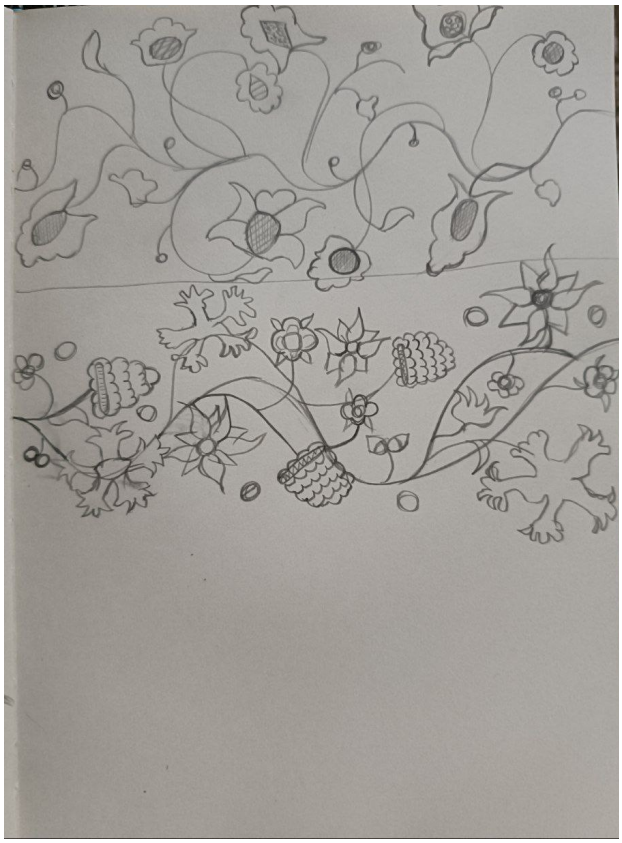
Додаток 24.

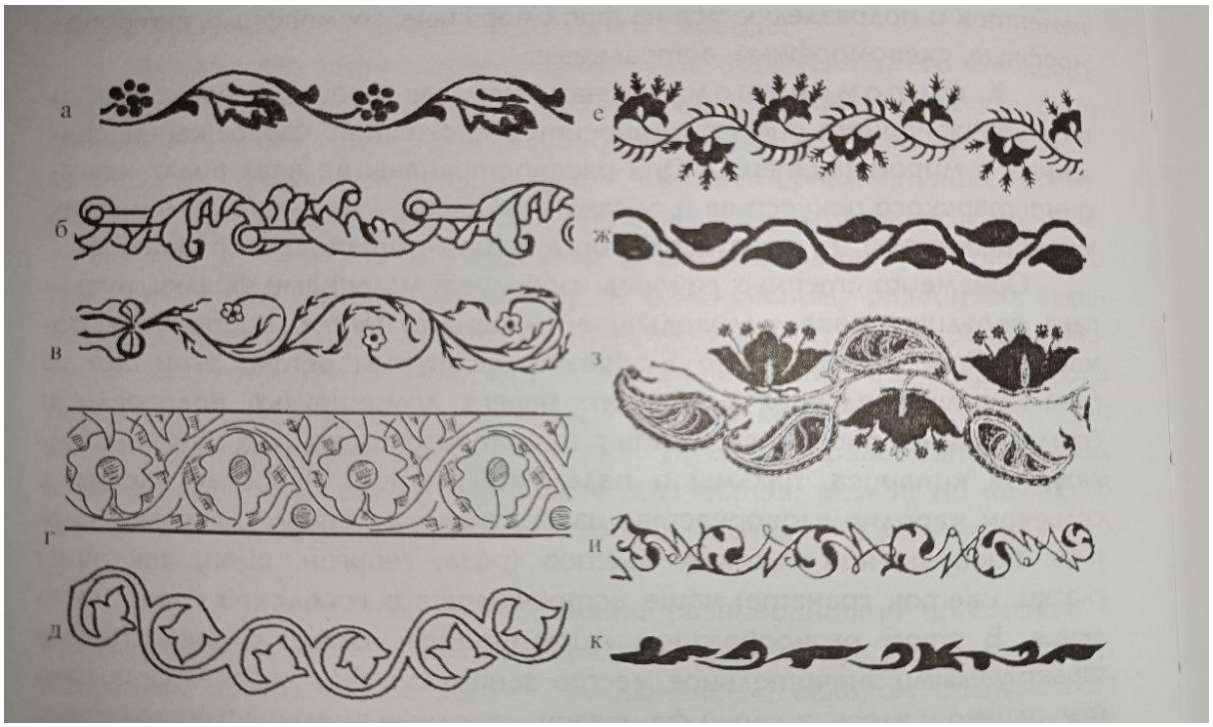
Додаток 25.

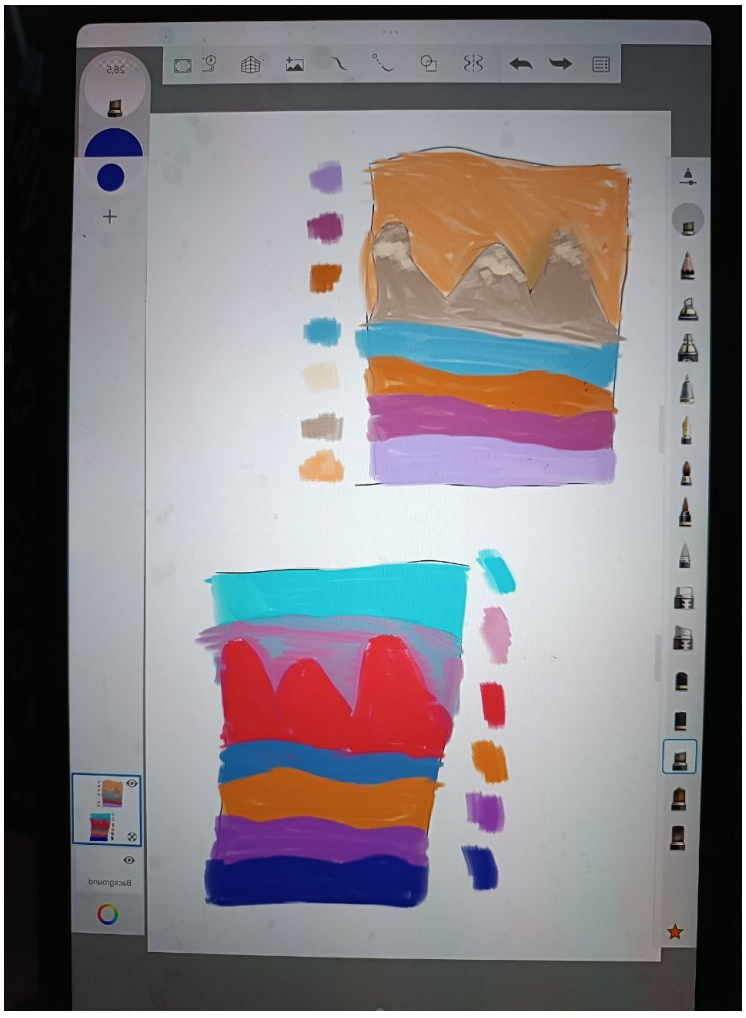
Додаток 26.

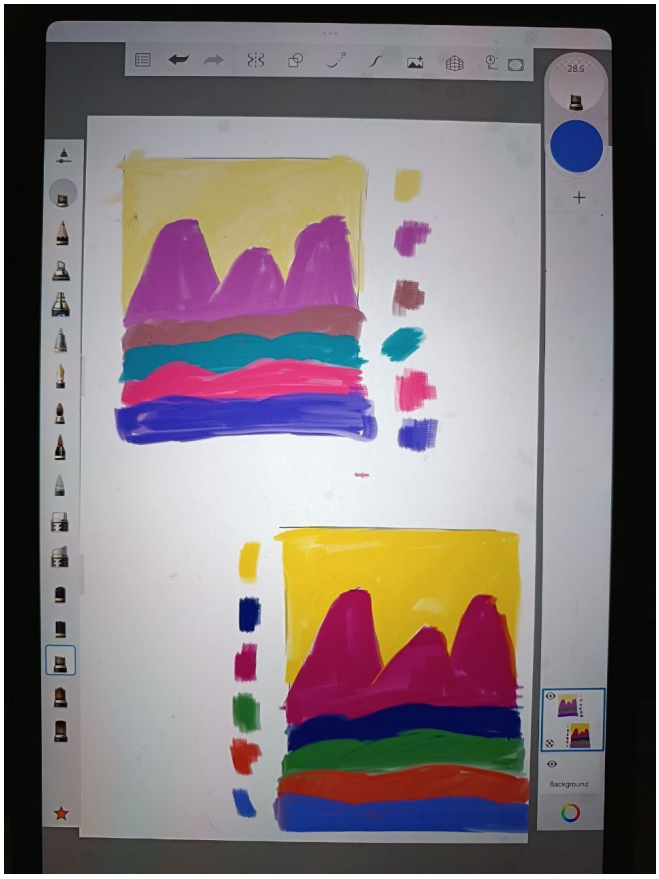
Додаток 27

Додаток 28.

Додаток 29. Кольоровий підбір

Додаток 30.

Додаток 31.

Додаток 32.

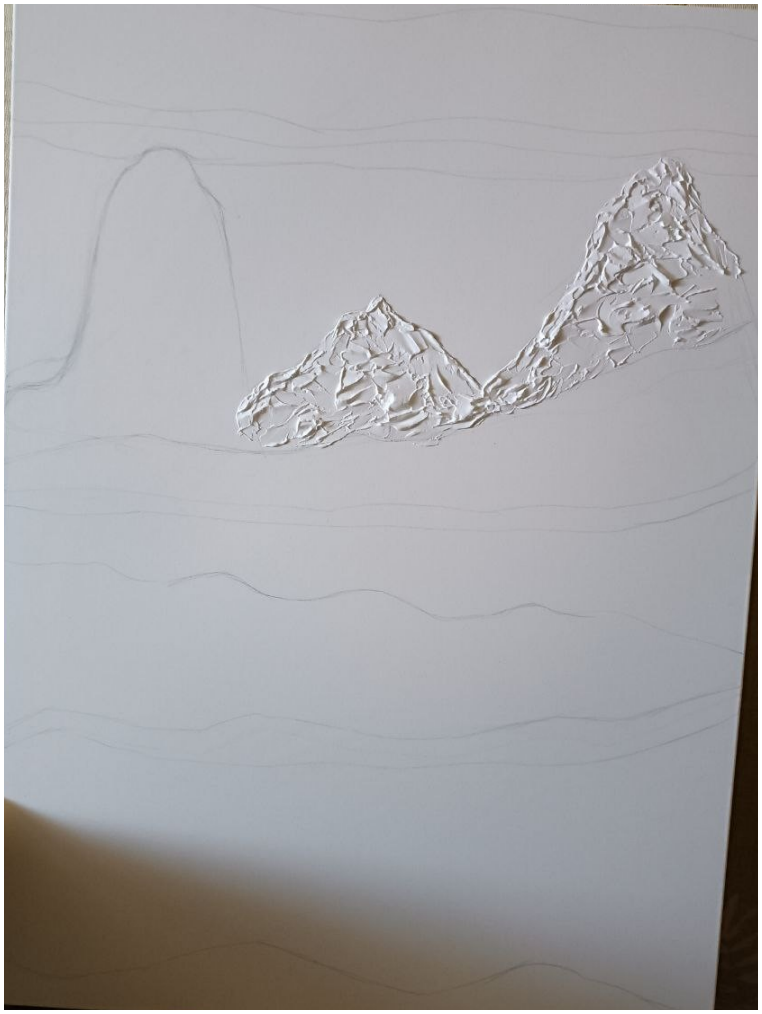
Додаток 33

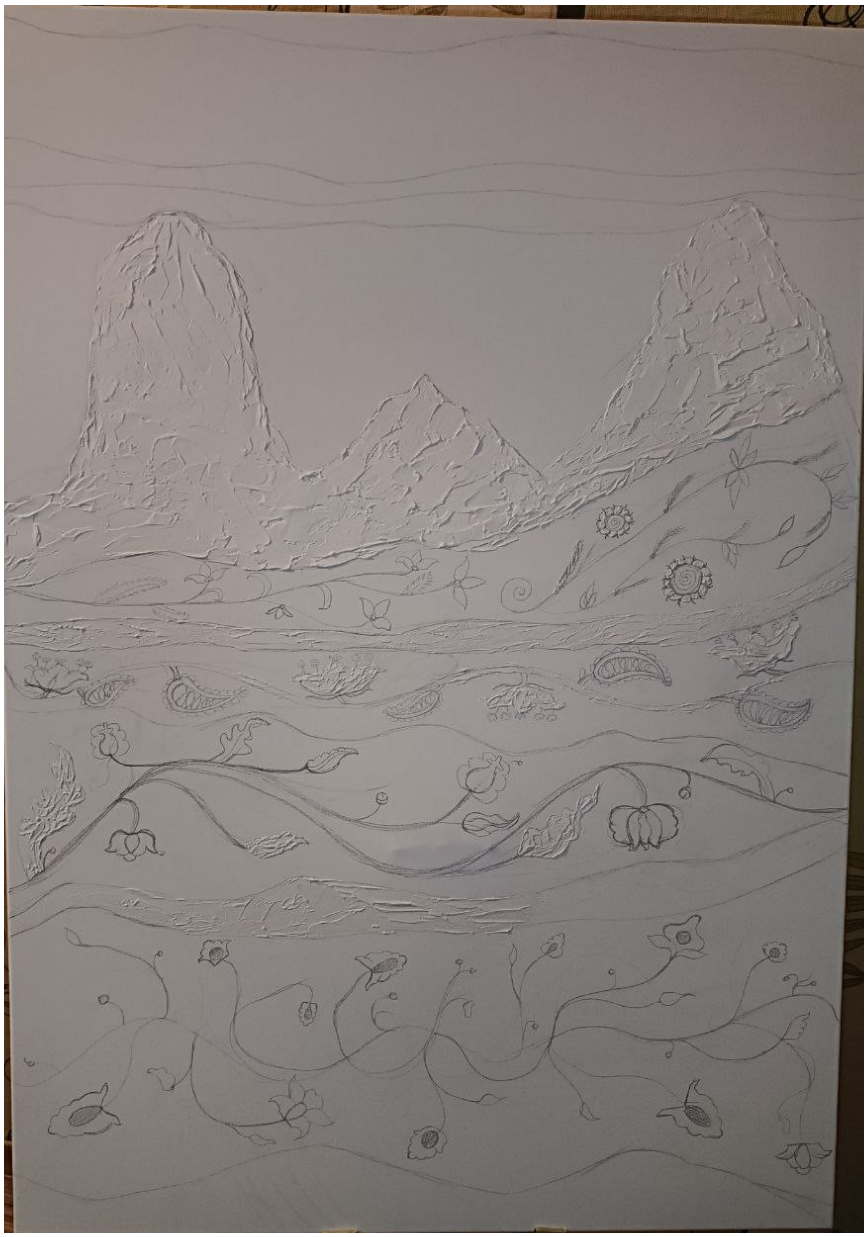
Додаток 34.

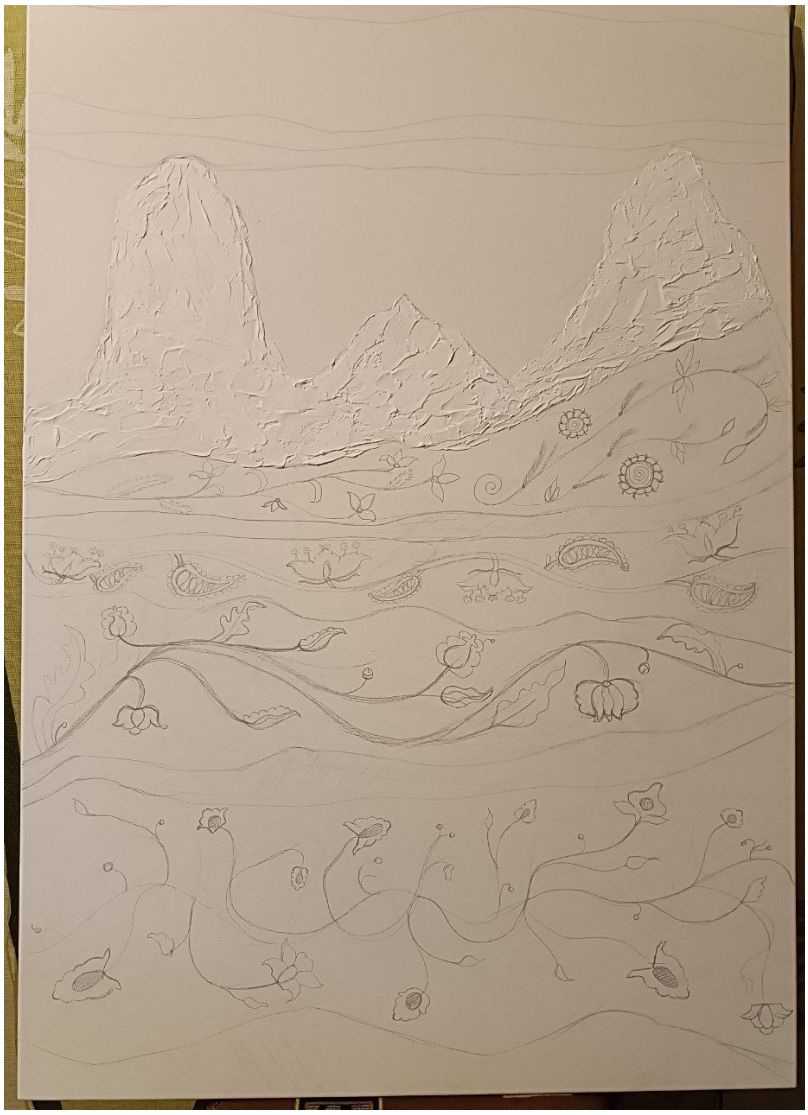
Додаток 35.

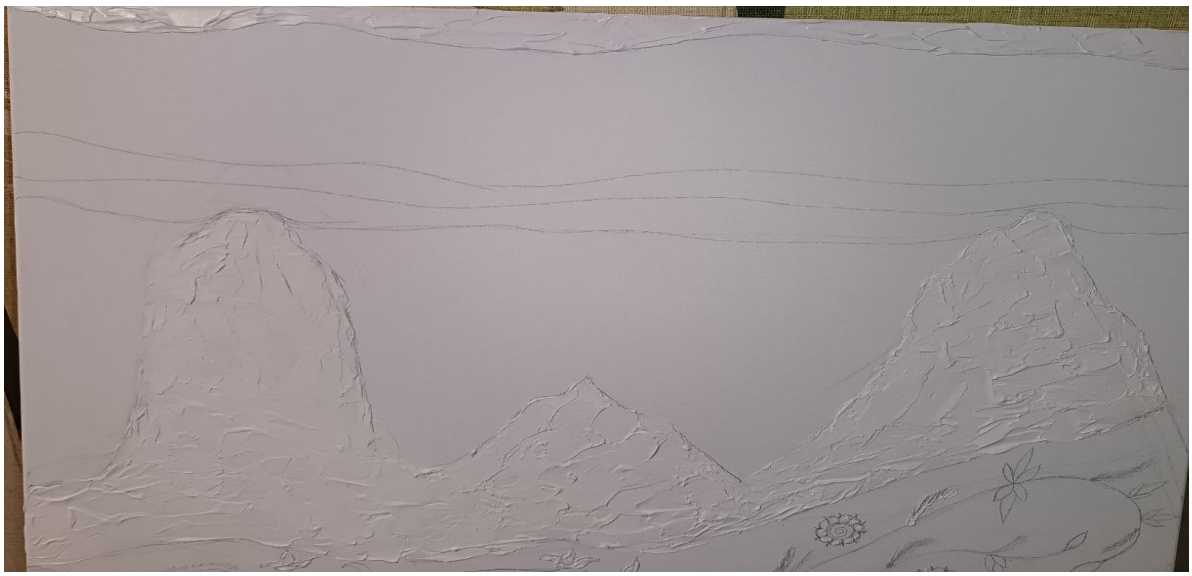
Додаток 36.

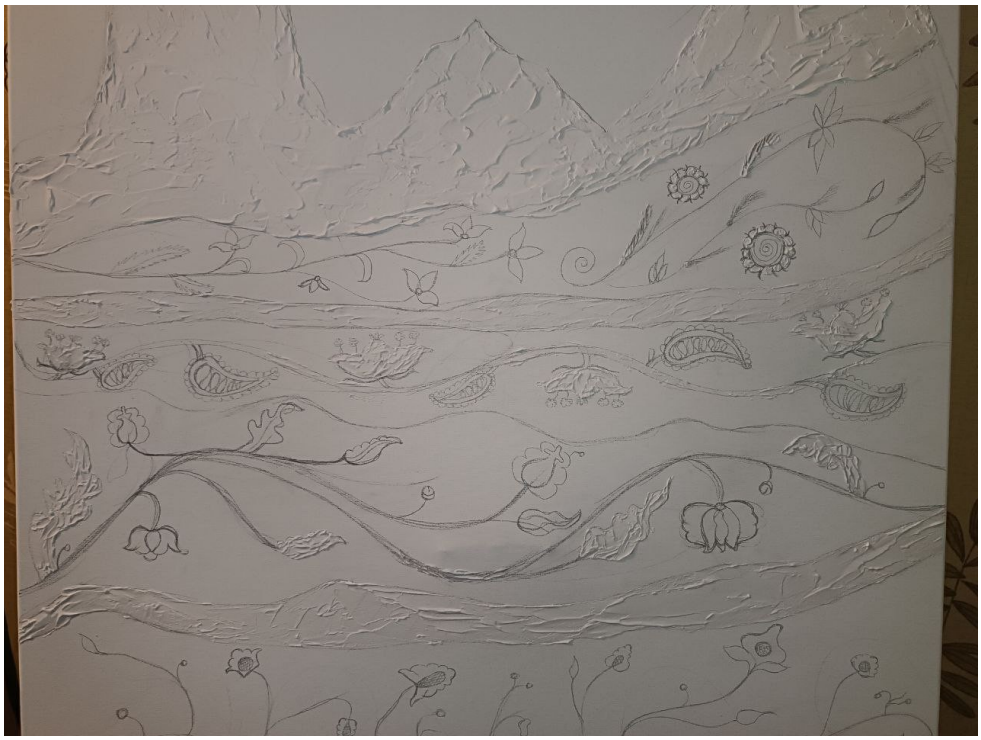
Додаток 37.

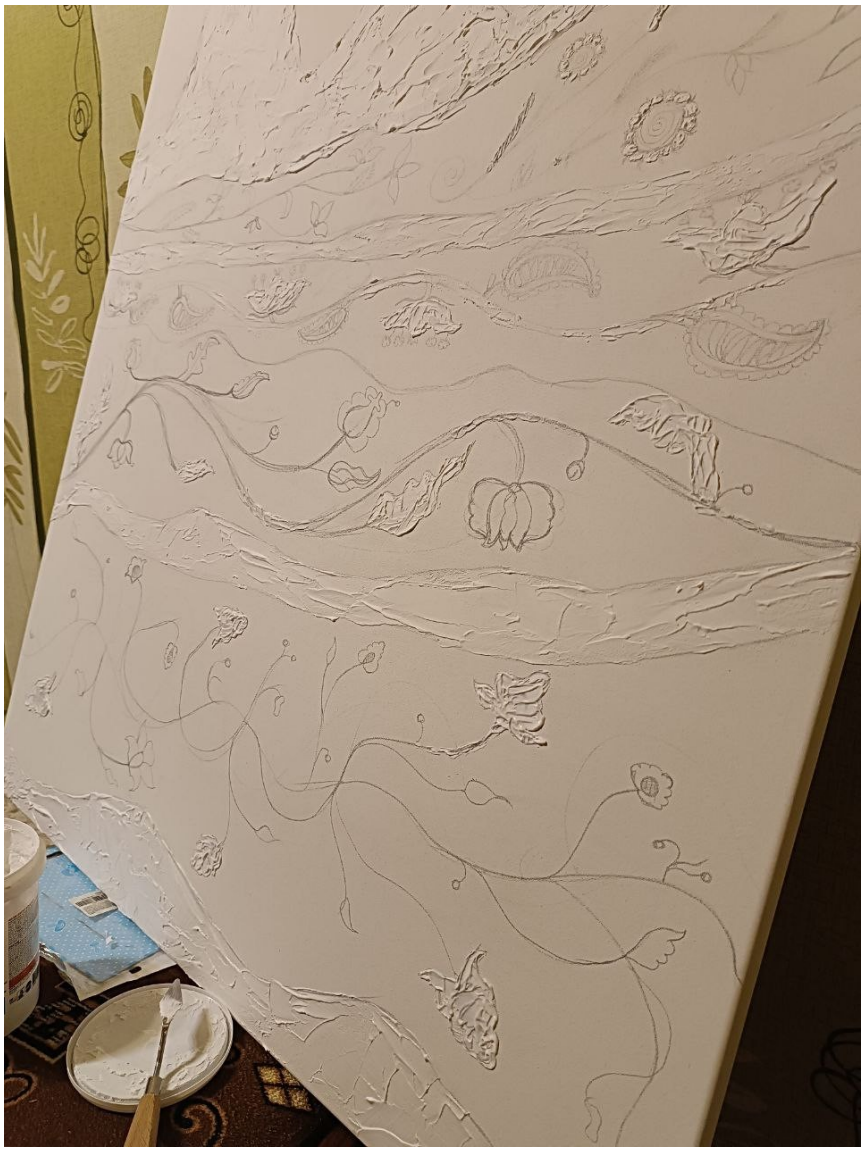
Додаток 38.

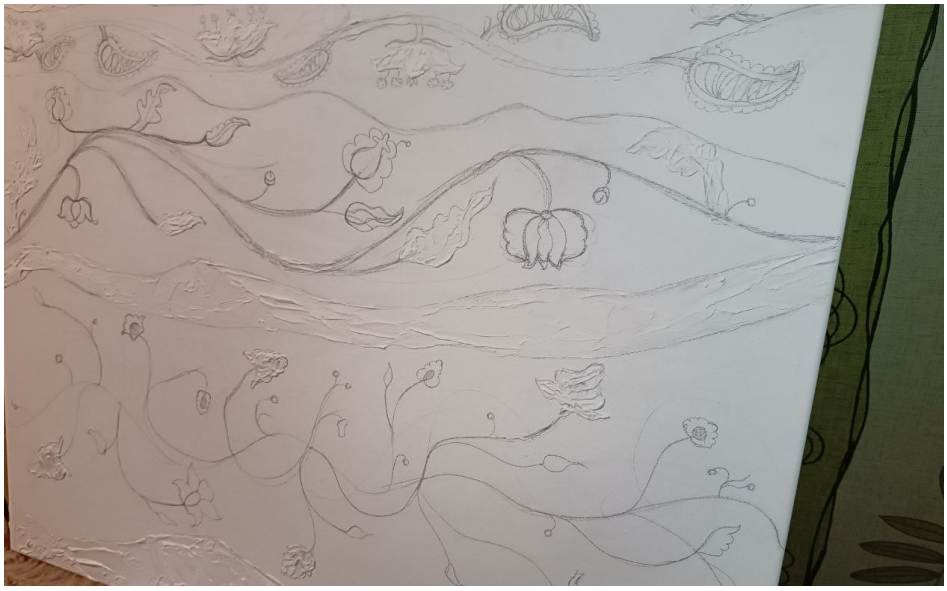
Додаток 39.

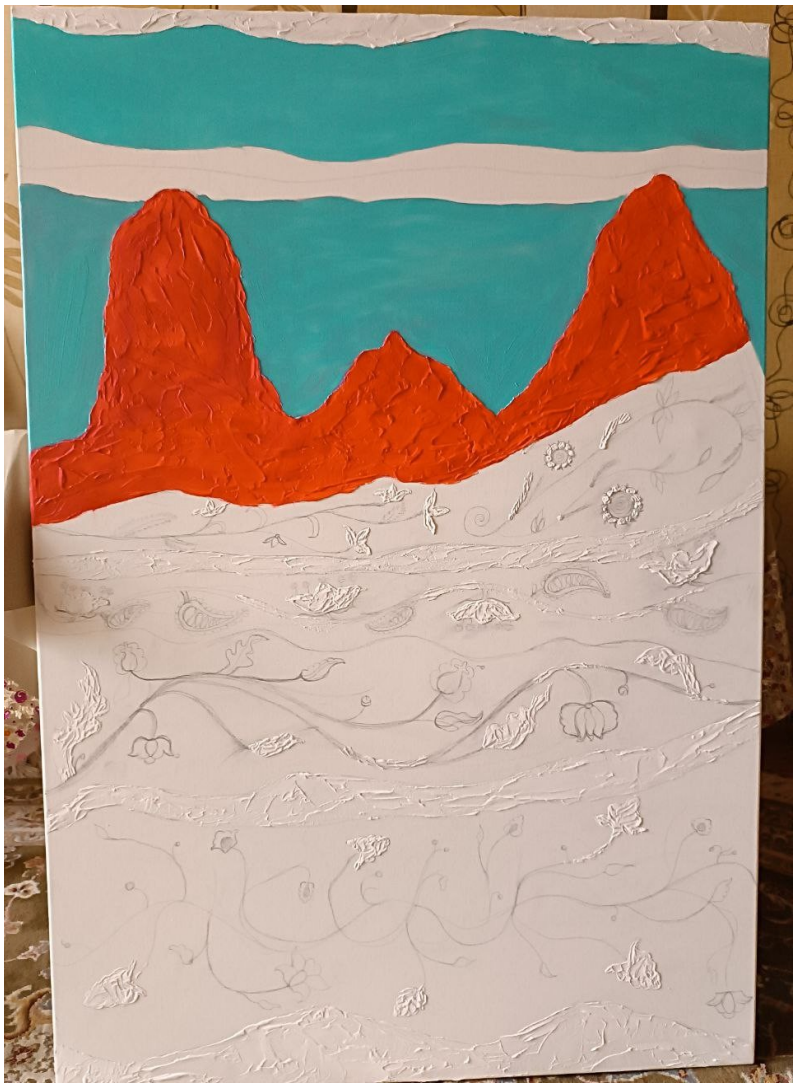
Додаток 40.

Додаток 41.

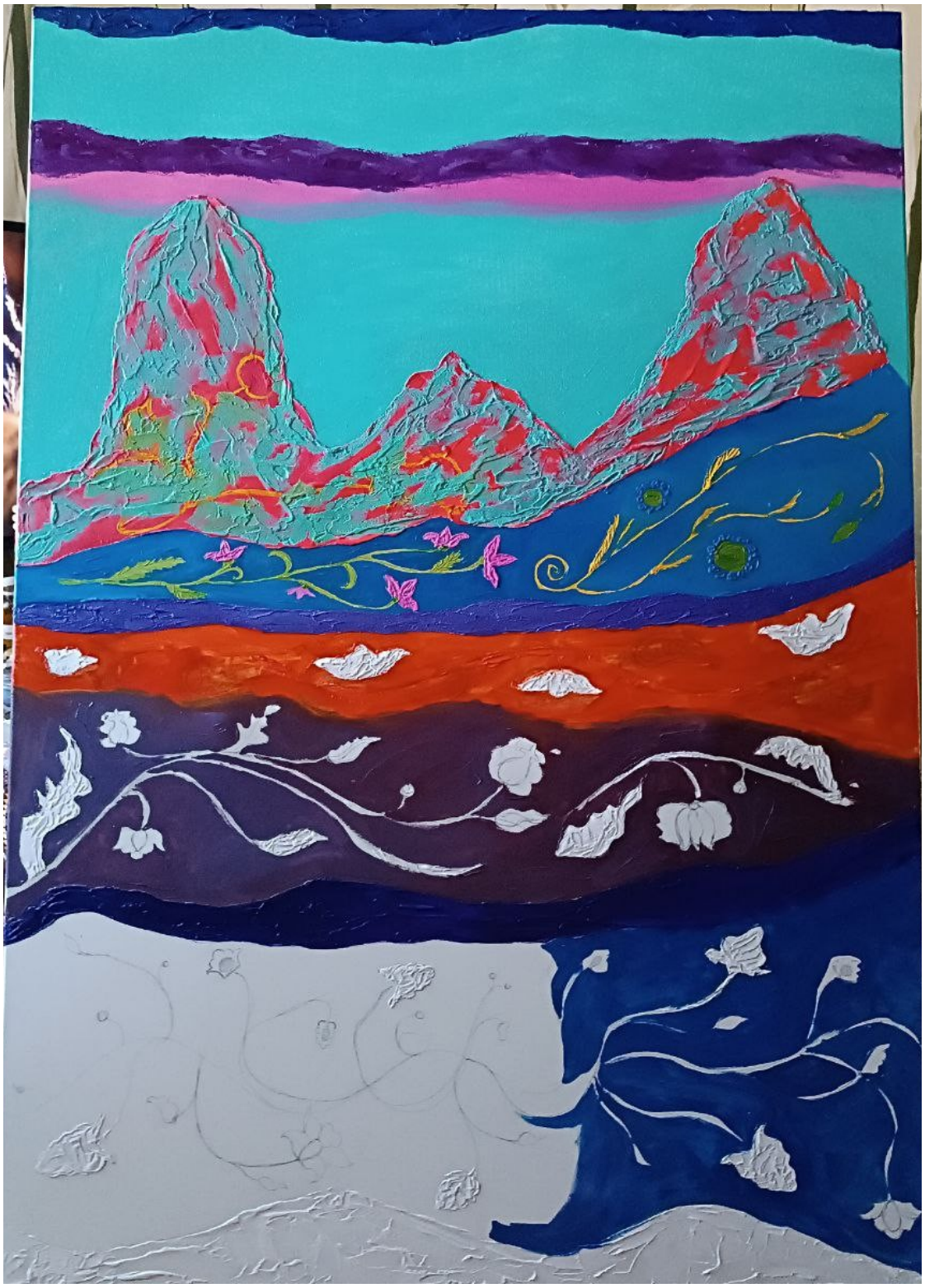
Додаток 42.

Додаток 43.

Додаток 44.

Додаток 45.

Додаток 46.

Додаток 47.

Додаток 48.

Додаток 49.

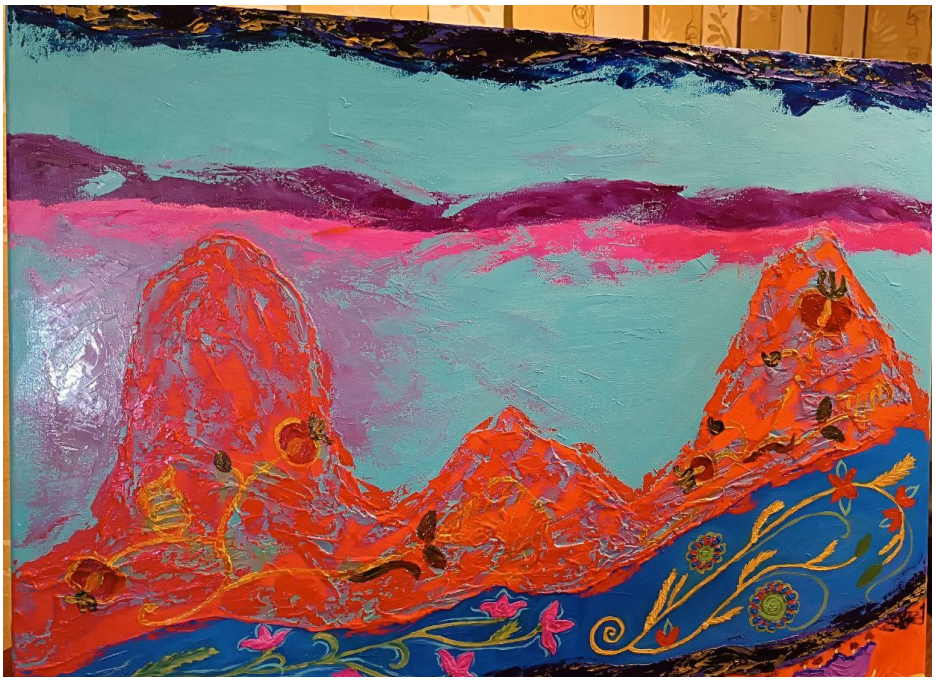
Додаток 50.

Додаток 51.

Додаток 52.

Додаток 53.

Додаток 54.

Додаток 55.

Додаток 56.